

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879.

Andra Kammaren.

N:o 43.

Torsdagen den 24 April.

Kl. 7 e. m.

fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, med anledning af väckta motioner om tillägg till 59 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862 samt 14 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad af samma dag.

Uti två inom Första Kammaren afgifna motioner, N:is 8 och 9, hade Herr *G. Lagerstråle* föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta

dels att till 59 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862 göra tillägg af ett nytt mom. 3 så lydande:

»Intill dess sådan längd som nu är sagd hunnit upprättas, må den, som under föregående året i kommun mantalsskrifvits, eller då eller sedermera inom kommunen blifvit egare eller innehafvare af fastighet, som icke är på arrende åt annan upplåten, eller i egenskap af landbo eller arrendator tillträdt fastighet och enligt 8 § är berättigad deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut, i den redan befintliga fyrktalslängden uppföras till det fyrktal som svarar emot honom, enligt gällande grunder, åliggande allmän bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete»;

dels ock att i 14 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af den 21 Mars 1862 göra tillägg af ett nytt mom. 2 så lydande:

»Intill dess sådan längd som nu är sagd hunnit upprättas, må den, som under föregående året i kommunen mantalsskrifvits, eller då eller sedermera inom kommunen blifvit egare till fastighet och enligt 10 § är berättigad att vid allmän rådstuga deltaga i öfverläggningar och beslut, i den redan befintliga röstlängden uppföras till det röstetal, som svarar emot honom efter gällande grunder åliggande allmän bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete.»

Vidare hade ledamoten af Andra Kammaren Herr *A. Adlercreutz* i två särskilda motioner, N:is 2 och 3, framlagt

dels följande förslag till förändrad lydelse af 4 och 59 §§ i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862:

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.*

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

»4 §. Medlem af en kommun på landet är en hvar, som der är mantalsskrifven, äfvensom hvar och en, hvilken utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes eger fast egendom eller är för sådan egendom eller för inkomst af arbete till allmän bevillning uppförd.

59 §. Kommunalnämnden skall — — — — —
närmare utvisar.

Denna längd, som — — — — — utöfva rösträtt, Uti längden ege medlem af kommunen, som först under det år längden upprättades i kommunen mantalsskrifvits, att från näst ingående års början varda till rösträtt uppförd i enlighet med den bevillning för inkomst af kapital eller arbete, som jemlikt Art. II bevillningsstadgan, blifvit honom i det taxeringsdistrikt, hvarifrån han inflyttat, för sistförflutna året påförd, så framt han ej inom nämnda ort idkad rörelse der fortsätter. Ombyter fastighet, som är till allmän bevillning för sig taxerad, och ej på arrende upplåten, egare, vare, sedan lagfart å fånget meddelats eller fastigheten blifvit tillträdd, nye egaren berättigad att för den å fastigheten belöpande bevillning i förre egarens ställe varda till rösträtt å längden uppförd. Varder arrenderätt till sådan fastighet på annan öfverlåten, ege ock, sedan tillträdet skett, arrendatorn att på enahanda sätt i egarens eller förre arrendatorns ställe å längden uppföras.

Ifrågavarande längd upprättas i två exemplar, hvaraf det ena skall finnas i sockenstugan anslaget och det andra hos kommunalnämnden förvaras»;

dels ock följande förslag till förändrad lydelse af 3 och 14 §§ i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862:

»3 §. Medlem af stadskommun är en hvar, som der är mantalsskrifven, äfvensom hvar och en, hvilken, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes eger fastighet, eller är för fastighet eller för inkomst af arbete till allmän bevillning uppförd.

14 §. Sedan taxeringslängden — — — — —
— — — — — fråga är om val.

Uti röstlängd ege medlem af kommunen, som först under det år längden upprättades i kommunen mantalsskrifvits, att från näst ingående års början varda uppförd i enlighet med den bevillning för inkomst af kapital eller arbete, som jemlikt Art. II bevillningsstadgan blifvit honom i det taxeringsdistrikt, hvarifrån han inflyttat, för sistförflutna året påförd, så framt han ej inom nämnda ort idkad rörelse der fortsätter. Ombyter fastighet, som till allmän bevillning är för sig taxerad, egare, vare sedan lagfart å fånget meddelats, nye egaren berättigad att för den å fastigheten belöpande bevillning i förre egarens ställe varda å röstlängden uppförd.»

Utskottet, som i förevarande utlåtande yttrat sig öfver alla dessa motioner, hade på anförda skäl hemställt,

att samma motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

Enligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer mot detsamma inom Utskottet afgifna dels af Herr Thomasson, dels af Herr Lind-

gren, dels af Grefve Mörner, dels och slutligen af Herrar Samzelius och Fröberg.

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.*

(Forts.)

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Adlercreutz: Herr Talman, mina Herrar! Bland de egen-skaper, man önskar att finna i hvarje lag och författning, räknas med rätta tydlighet och öfverensstämmelse mellan de i dem förekommande särskilda stadganden; och detta gäller företrädesvis i afseende på sådana lagar och författningar, hvilkas tillämpning är lagd icke blott uti den sakkunnige fackmannens utan äfven i menige mans, i sjelfva folkets hand. Så är förhållandet med våra kommunallagar. Deras tillämpning är anförtrodd åt kommunernas egna, röstegande medlemmar; endast undantagsvis genom underställning och i öfrigt efter klagan komma de kommunala målen under administrativa myndigheternas pröfning. Till de egentliga domstolarne deremot komma kommunal-målen aldrig. Endast i frågor, angående riksdagsmannaval, i följd deraf att kommunallagarne utgöra grundval för vår Riksdagsordnings bestämmelser angående valrätt och valbarhet till Andra Kammaren, blifva dessa lagar föremål för tolkning i Högsta domstolen, och, då Högsta domstolen med rätta tillkommer en framstående plats såsom lagtolkare, är det klart, att Högsta domstolens beslut äfven i sådana mål måste tilldraga sig en välförtjent uppmärksamhet, ehuru man å andra sidan åtminstone icke allmänligen vill tillerkänna dessa beslut bindande kraft såsom prejudikat, när icke Högsta domstolen, utan Kongl. Maj:t i Statsrådet, är högsta instansen för kommunala ärenden.

Nu har det inträffat, att, med åtskilliga års mellanrum, två beslut emanerat från Högsta domstolen, hvilka innehålla två hvarandra fullkomligt motsatta tolkningar af kommunallagarne i en ganska vigtig fråga, nemligen den angående tiden, då rösträtt i en kommuns angelägenheter inträder för en dit inflyttad och der mantalsskrifven person. Redan den omständigheten, att Högsta domstolen meddelat två olika tolkningar af kommunallagarne i utfärdade beslut, har synts mig ådagalägga, att erforderlig tydlighet icke förefinnes i denna del af kommunallagarne för att de skulle utgöra en säker och osviklig grund för bedömande af dessa ganska ofta förekommande och derjemte onekligen ganska vigtiga frågor; och då dertill kommer, att kommunallagarne, så, som de blifvit tolkade i det senare beslutet, synas mig icke fullt tillfredsställa rättvisans fordringar, så har jag trots mig böra göra detta ämne, i vidsträcktare omfattning, till föremål för den lagstiftande maktens behandling.

Jag är ense med Lag-Utskottet derom, att kommunallagarne böra behandlas och i förevarande fall bedömas uteslutande efter deras eget ändamål, så att man vid afgörandet af denna fråga icke må fästa något afseende vid det inflytande, som de kunna hafva på bedömandet af frågor, rörande riksdagsmannaval. Jag har också i min motion icke alls vidrört den sidan af saken.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, så har i det tidigare af de Högsta domstolens tvenne beslut, som här ofvan omnämnts, den åsigten eller den tolkningen af kommunallagarne gjort sig gällande, att rösträtt för

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.

(Forts.)

en till en kommun inflyttad och ett visst års höst derstädes mantals-
skrifven person skulle inträda redan med ingången af det näst der-
efter följande året. Det senare beslutet deremot innebär den tolknin-
gen, att rösträtt i ett sådant fall skulle inträda först mot slutet af
det näst efter inflyttningen följande året, då taxeringsförrättningarne
för året blifvit avslutade, och kommunens röstlängd derefter upprättats.
Mig tillkommer naturligtvis icke att afgöra, hvilkendera af dessa tvän-
ne tolkningar må vara den rätta, men då man från flera håll hört ut-
talas, och äfven Lag-Utskottet i sitt betänkande tycks hylla den me-
ningen, att den tolkning, som i det senare beslutet gjort sig gällande,
tydligen framginge ur författningarne, anser jag mig böra framlägga
de skäl, som tala för en motsatt åsigt, för att ådagalägga, att författ-
ningarne i denna del verkligen sakna erforderlig tydlighet och inre
harmonii.

Den paragraf af Kongl. förordningen, om kommunalstyrelse på
landet, som uppställer vilkoren för tillgodonjutande af rösträtt i en
kommuns angelägenheter, är den 8:de, hvilken i Kongl. förordningen
om kommunalstyrelse i stad motsvaras af en ungefär lika lydande eller
den 10 §. Om jag bortser från de obehörighetsgrunder, som dels omedel-
bart och dels genom hänvisning till 9:de paragrafen der meddelas, så
innehåller denna 8:de paragraf, att rösträtten tillkommer en hvar väl-
frejdad svensk undersåte, såvida han för det första är medlem af kom-
mun och för det andra är förbunden att till densamma erlægga skatt.
Medlem af en viss kommun är, enligt 4:de paragrafen i samma för-
ordning, den, som i kommunen är mantalsskrifven. Återstår då endast
det andra villkoret, skattskyldigheten, hvaraf, enligt 8:de paragrafen,
följer, att i samma stund, som skattskyldigheten till kommunen inträ-
der, inträder äfven rösträtten. Jag tror, att det inom praktiken är så
allmänt erkänt och äfven med författningens bestämmelser så öfver-
enstämmande, att skattskyldigheten för en ny medlem af en kommun
inträder med början af det år, *för* hvilket mantalsskrifningen skett,
att jag icke torde behöfva vidare uppehålla mig dervid, utan fäster jag
mig för tillfället dervid, att i denna § är bestämdt, att, om skattskyl-
digheten såsom i verkligheten förhållandet är inträder med det år, för
hvilket skattskrifningen skett, inträder då äfven rösträtt inom kom-
munen för den, som der blifvit mantalsskrifven.

Nu kan man fråga: hvad är denna 8:de paragraf? Är det endast
en allmän, mer eller mindre sväfvande princip, som der uttalas, eller
är det ett bestämdt lagstadgande, som skall efterlefas? Jag var hän-
delsevis inne i Första Kammaren, då detta betänkande der debattera-
des, och jag hörde dervid en ledamot af Lag-Utskottet, som är känd för
sin stora dialektiska förmåga, försvara Utskottets betänkande, dervid
framhållande, att denna 8:de paragraf skulle innehålla blott den all-
männa princip, på hvilken författningen i allmänhet hvilade, men som
erhölle sin inskränkning och sin närmare bestämning genom hela den
efterföljande raden af paragrafer. Han ansåg till och med, att det
lände till en synnerlig reda, att författningen var uppstald på det sätt,
att principen i sin allmänlighet först uttalades och derefter följde alla
de stadganden, som voro egnade att gifva principen sin rätta begräns-
ning. Jag är af en alldeles motsatt åsigt. Jag anser, att det i lag-

skipningen skulle leda till synnerlig oreda, om lagskiparen, då han tyckte svårighet möta för tillämpningen af en lagparagraf i hela dess uträkning, skulle få frigöra sig från denna svårighet, genom att förklara en sådan paragraf för en principparagraf, som icke vore bindande för honom, och i stället hemta ledning för sitt domslut från andra för hans uppfattning om det rätta mera passande paragrafer. Det sättet att skriva lagar, som tycktes förefalla den talaren så berömvärdt, är icke heller i allmänhet hos oss iakttaget; och jag ber att få ådagalägga detta med citater ur ett par andra författningar som tillkommit någorlunda samtidigt med kommunallagarna. Den ena af dessa författningar är Kongl. förordningen om utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864. Der är den allmänna principen, att svensk undersäte skall fritt få utöfva handel och handtverk, men dervid förekomma åtskilliga inskränkningar och undantag, hvarför ock första paragrafen i denna författning, hvilken innehåller sjelfva principen, lyder sålunda: »Svensk man eller qvinna är, *med de undantag och inskränkningar samt under de villkor i öfrigt som här nedan upptagas*, berättigad» etc. En annan författning, som också är ungefär samtidig med kommunallagarne, är Kongl. Maj:ts förnyade nådiga jagtstadga af den 21 Oktober 1864. Der uttryckes den princip i afseende på enskilda jordegare, att de få idka jagt på sin egen jord, ehuru med vissa inskränkningar; och det stadgande, som innehåller denna princip lyder: »I öfrigt har hvar och en, som jord eger, rätt att derstädes *med de inskränkningar, som här nedan stadgas*, all jagt idka». Jag har antecknat ännu ett par författningar, som skulle kunna vara upplysande, men de anförda torde vara nog.

Ser jag nu på sjelfva denna § i förordningen om kommunalstyrelse på landet, icke sådan den blifvit af Utskottet refererad, utan sådan den förekommer i sjelfva författningen, så lyder den i första momentet sålunda: »En hvar välfrejdad svensk undersäte, som är — — — skall, *under iakttagande af de närmare bestämmelser, som 9 § innehåller*, vara berättigad att deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut.» Den innehåller således genom en bestämd hänvisning till 9 § vissa begränsningar; och märkligt skulle vara, om meningen vore, att, utöfver hvad med denna hänvisning åsyftas, det sedermera skulle gifvas äfven några ytterligare begränsningar. Jag måste således för närvarande antaga, att detta är ett positivt lagbud — och i den formen är det ock uppställt, då det heter: En hvar skall vara berättigad att etc. —. För att nu ett sådant lagbud skulle upphöra att vara gällande, lärer väl otvifvelaktigt erfordras ett annat positivt lagbud, som vare sig direkt eller indirekt upphäfver detsamma. Jag tror mig kunna säga, att man förgäfves skall i kommunallagarne söka efter ett stadgande, som *direkt* upphäfver det. Beträffande åter frågan, huruvida lagbudet *medelbart* är upphäfdt af ett annat stadgande, ber jag få vända mig till Lag-Utskottets betänkande.

Utskottet erkänner, att det är en oegentlighet, att en nykommen skattskyldig medlem af kommunen icke får utöfva rösträtt förr än långt fram på det år, för hvilket han mantalsskrifvits, och tyckes beklaga detta förhållande, men ser icke någon hjälp eller bot därför; och deretter tillägger Utskottet: »Nu omförmälda oegentlighet utgör dock en-

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

dast en oundviklig konsekvens deraf, att rösträtt icke kan någon till-erkännas, innan det är bestämdt, *hvilken* rösträtt, honom tillkommer.» I detta resonnement ger jag Utskottet så till vida fullkomligt rätt, att en rösträtt, som blott till idén finnes till, kan icke tillämpas. Den måste få en viss gestalt; i annat fall svärfvar den i luften, och detta tyckes mig i viss mån vara händelsen med det af motionären i Första Kammaren framställda förslag. Vidare säger Utskottet i början af dess egentliga resonnement, att skattskyldighet till kommunen ej blott är den kommunala rösträttens grund, utan äfven angifver dess mått; och på sidan 9 finner jag med spärrad stil, att det anses vara skattskyldigheten till just den kommun, der rösträtten skulle utöfvas, som skall vara bestämmande för rösträtten, hvarmed naturligtvis menas rösträttens *mått* eller värde. Utskottet har icke hänvisat till de stadganden i kommunallagarne, på hvilka Utskottet här stödjer sina uppgifter, och jag har, ehuru jag genomläst kommunallagarne med den största uppmärksamhet, omöjligan i dem kunnat finna någonstädes angifvet, att det är den kommunala beskattningen, som skall bestämma rösträttens mått och värde, utan jag har alltid funnit der uttalad den grundsats, att det är bevillningen till staten, som dervid är bestämmande. Dervid ligger icke så liten vikt vid ordalydelsen i författningen. Ty om Utskottet hade rätt deruti, att den kommunala beskattningen skulle vara bestämmande för den kommunala rösträttens mått, så skulle denna rösträtt icke kunna få erforderlig gestalt förrän långt fram på året, då kommunala beskattningen fastställes, hvaremot beloppet af föregående års bevillning till staten är känt och för rösträttens beräkning tillgängligt redan vid det ifrågavarande årets början.

Jag skall nu angifva de stadganden, som innehålla föreskrifterna härom. Vi veta, att på landet, rösterna beräknas efter fyrk, och att de kommunala skatterna jemväl utgå efter fyrk. Enligt 58 § 2 mom. skall till beräkningsgrund för fyrktalssättningen tjena den bevillning enligt Art. II i Bevillningsstadgan, som de skattskyldige *jemlikt senast fastställda taxeringslängder, till staten erlägga*; och om den fyrktalslängd, som af kommunalnämnden skall upprättas heter det i 59 § mom. 2: »denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör med iakttagande af de bestämmelser och undantag, 8 och 9 §§ innehålla, tillika kommunens röstlängd». Af detta senare stadgande, att fyrktalslängden *utgör* kommunens röstlängd och *ligger till grund för* kommunalutskyldernas debitering, kan man omöjligan draga den slutsatsen, att utskylderna äro det första och röstlängden det andra deraf beroende. Tvärtom innehåller stadgandet motsatsen, om jag håller mig till orden, att nemligen det just är röstlängden, som ligger till grund för utskyldernas debitering. Vi hafva i detta afseende ett rätt märkligt prejudikat från den tid kommunallagarne först tillämpades, nemligen en Kongl. resolution af den 22 Juli 1864, uppå besvär i mål angående tillskott till bestridande af en kommuns fattigvård. I denna resolution förklarar Kongl. Maj:t, att omförmälda tillskott skola utgöras »enligt de grunder, som för utöfvande af rösträtt vid kommunalstämmen äro gällande och således beräknas efter fyrktalet». — Äfven här kommer rösträtten i första rummet och utskylderna i det andra.

Hvad städerna beträffar finnes redan i 12 § af den för deras kommunalstyrelse gällande förordning måttet för rösträtten bestämdt. Det heter nemligen i 1:a mom.: »Den som vid allmän rådstuga röstberättigad är, eger en röst för bevillning efter Art. II Bevillningsstadgan, till och med en Riksdaler, samt vidare en röst för hvarje derutöfver» o. s. v. Först i 57 § talas om kommunalutskylderna. Jag kan icke i författningarne finna andra bestämmelser, än de nu omnämnda, i fråga om huru rösträtten skall till sitt värde beräknas; och häraf torde temligen tydligt framgå, att rösträtten bestämmes efter senast fastställda bevillning till staten. Det finnes i dessa stadganden icke heller föreskrifvet, att den skall bestämmas efter den bevillning, som är en person påförd inom den kommun, inom hvilken rösträtten skall utöfvas. Icke ens ett ord eller antydning derom förekommer.

Om således i dessa två de viktigaste delarne, eller i fråga om dels vilkoren för rösträttens tillgodonjutande och dels bestämmandet af röstvärdet, jag har tydliga stadganden i förra afseendet och i det senare bestämmelser, som göra det möjligt, att rösträtten *kan* utöfvas redan från årets början, måste jag ännu för att hafva saken klar begifva mig till ett tredje och sista område och der undersöka det maskineri, med hvilket hela verket drifves. Det är klart, att detta är ett jemförelsevis underordnad område. Ett maskineri skall nemligen verka för det mål och det syfte, som blifvit godkändt och fastställt, och man kan icke säga tvärtom, eller att syftet och målet får rätta sig efter maskineriet, utan finnas fel deruti, så måste det rättas. Detta område omfattar frågan om röstetalssättningen. I fråga härom finnes uti Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad § 14 stadgad att »sedan taxeringslängden för allmänna bevillningen blifvit af pröfningskommittén granskad, skall magistraten på grund deraf upprätta en längd öfver stadens röstegande medlemmar, jemte det på en hvar af dem belöpande röstetal». Här vill jag antaga, hvad jag tror temligen allmänt antages, att taxeringslängden, som ligger till grund för röstetalssättningen är *stadens* egen taxeringslängd. För landet finnes ingen bestämd föreskrift härom; men jag tror, att äfven der det är kommunens egen taxeringslängd, som tjenar till grund för röstetalssättningen. Det ligger nemligen i sakens natur att, så vida dessa röstlängder skola tillämpas icke blott under det följande året utan äfven under återstående delen af det år, under hvilket de upprättats, i dem måste uppföras alla de personer, som under det året fått sig bevillning inom kommunen påförd, och således jemväl äro för det året till kommunen skattskyldige, men icke heller flera. Frågan är sedermera, om, när detta år gått till ända, och således rösträtt inom kommunen upphör för dem som under året från kommunen afflyttat och låtit sig på annan ort mantalsskrifvas, icke äfven de personer, hvilka *för* det kommande året mantalsskrifvits under näst föregående höst, skola vara berättigade att i stället å kommunens röstlängd uppföras. Något bestämdt hinder häremot finnes icke i kommunallagarne stadgad. Hvad särskildt angår röstlängden för stad, veta vi, att det är medgifvet, att den får justeras hvarje gång, den skall användas. Motsvarande stadgande för landet finnes deremot icke; och af ofullständigheten af stadgandena i denna del synas de olika uppfattningarne i här omhandlade

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.

(Forts.)

hänseenden förnämligast hafva uppkommit. Om fyrktalslängden på landet heter det, att den skall justeras vid den ordinarie kommunalstämman i December, och förses derefter med intyg om att vara granskad och »afslutad». Nu tror jag dock icke, att ordet »afslutad» får tolkas så, att ingen förändring i den får ske, ty, såsom jag redan antydtt, måste de personer, som under det föregående året varit medlemmar af kommunen, men under det nya året icke vidare äro det, ur fyrktalslängden utgå, enär de annars skulle utöfva rösträtt, fastän de icke vidare äro medlemmar af kommunen. Jag måste derföre antaga, att bestämmelsen att längderna skola såsom afslutade anses endast ha sin betydelse deruti, att vid Decemberstämman alla anmärkningar, som då kunna göras vare sig i fråga om de i röstlängden uppförda personer eller rörande dem, som bort der upptagas men icke blifvit antecknade, skola framställas, vid påföljd att i annat fall de icke komma under pröfning. I städerna deremot få dessa anmärkningar framställas, hvarje gång röstlängden skall användas. I detta fall är jag nöjd med det stöd jag fått af Lag-Utskottet, då det sjelf i sitt betänkande, pagina 10, säger, att en person kan uppföras i röstlängden, sedan denna blifvit justerad.

Med det nu anförda har jag velat på grunder, hemtade ur författningarne ådagalägga, att den uppfattningen, att rösträtten skulle inträda först långt fram på året näst efter det år, under hvilket mantalsskrifningen skett, icke kan antagas hvila på tydliga föreskrifter i kommunallagarne, och att således ett förtydligande eller en ändring af dessa stadganden i syfte att bringa dem i närmare inre öfverensstämmelse sinsemellan bör ega rum. Fråga kan sedan blifva, i hvilken riktning en sådan ändring eller ett förtydligande bör ske. Jag har redan haft tillfälle påvisa att närmaste inre samband förefinnes mellan rösträtt och skattskyldighet inom en kommun. Frågan kan således egentligen endast vända sig derom, huruvida rösträtt under ett bestämdt år bör tillkomma de personer, hvilka under detta år till kommunen erlägga bidrag, ehuru dessa bidrag utgöra utskylder för ett föregående år, eller den bör tillkomma de personer, hvilka för året äro skattskyldiga, ehuru de först följande år till kommunen erlägga sina bidrag. Svaret på denna fråga synes mig helt och hållet bero af svaret på en annan fråga, nemligen den, hvilka personers rätt beröres af de åtgöranden och beslut, som vidtagas i en kommuns angelägenheter under ett visst år hvilkas intressen deraf beröras. Jag måste då härtill svara, att för de personer, hvilka under det föregående året afflyttat från en kommun men under det derpå följande till kommunen erlägga utskylder, är det fullkomligt likgiltigt, huru med kommunens medel under det ifrågavarande året hushållas: skänkes hela kassan bort eller förslösas, från dem kan dock icke mera ett öre krävas; förvaltas den åter huru omsorgsfullt som helst, går dock intet öfverskott tillbaka till dem, som föregående året varit skattskyldige. Deremot är för dem, som för året äro skattskyldige men först under följande år skola betala sina utskylder till kommunen, hvarje beslut och hvarje förvaltningsåtgärd inom denna kommun af det största intresse och vigt; ty de beröras af alla åtgärder, ur deras kassor skall tagas en del af de ytterligare bidrag, som för kommunen behövas, och för dem är det af vigt, om några

besparingar under året kunna göras. Dessa, som således hafva sina intressen på det närmaste förenade med kommunens angelägenheter, äro också, såvidt jag kan förstå, kommunens naturlige målsmän. Den enda betänklighet, som häremot skulle kunna uppstå, vore, såvidt jag kan se, den, att det skulle anses ligga i sakens natur, att en minskning i den beskattningsbara inkomsten snarare skulle uppstå för en till kommunen inflyttande person under första året, han der finnes, än för den, som fortfarande från föregående år är inom kommunen kvarboende. Låtom oss då tillse, hvilka de personer äro, som kunna påräknas flytta från en kommun till en annan. De äro hufvudsakligen kapitalister, arbetare, yrkesidkare i ena eller andra riktningen, embets- och tjänstemän. Icke förlorar en kapitalist något af sitt kapital därför, att han flyttar från en kommun till en annan. Arbetaren och yrkesidkaren måste i allmänhet antagas söka genom flyttningen en bättre utkomst, än han förut haft, och icke en sämre. Undantag kan naturligtvis finnas genom misslyckade spekulationer o. d., men regeln är väl, att han åtminstone söker en bättre utkomst. Läkaren och veterinären hafva oaktadt flyttningen öfver sockengränsen sin verksamhet fullkomligt oförändrad. För landtmätaren, som har sin verksamhet utsträckt öfver hela länet, är det ganska likgiltigt, hvar han bor. Domarens, kronofogdens eller länsmannens löneinkomster förändras icke, om de flytta från en till en annan kommun inom sitt tjänstgöringsdistrikt. Hvad särskildt embets- och tjänstemännen vidkommer, är det väl regel, att de oftare stiga till högre inkomster än sjunka till lägre. Endast en gång taga de afsked från tjänsten, och denna gång kan väl nedsättning i deras inkomster ske, men enligt regeln måste förhållandet vara motsatsen.

Emellertid måste man, om denna regel skall blifva utan någons förnärmelse tillämpad, vara försiktig och tillse, att den inflyttande icke får beräkna högre rösträtt än skäligt kan vara, eller högre än som motsvarar den inkomst, han kan antagas erhålla på det nya stället. Jag har ock i det förslag, jag tagit mig friheten afgifva, upptagit ett stadgande i sådan riktning. Naturligtvis kunna flera andra sådana uppställas, såsom genom ett röstmaximum o. s. v. Men den anmärkning, Lag-Utskottet framställt mot detta mitt försigtighetsstadgande, tillstår jag, att jag icke rätt fattar; ty den utgår nemligen, för såvidt jag förstår, derpå, att icke full rättvisa i detta fall skulle tillerkännas dem, som inflytta i kommunen. Jag vill derpå endast svara, att mig synes en liten rättvisa bättre än ingen.

Några mindre anmärkningar mot mitt förslag, som i Utskottet förekommit, vill jag icke nu fästa mig vid, ty de synas mig temligen små vid betraktande af den stora hufvudsaken.

Jag skall till slut endast yttra ett par ord i afseende på Lag-Utskottets erinran derom, att ingendera af motionärerne föreslagit motsvarande ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Då jag framlade mitt förslag i två särskilda motioner, den ena för land den andra för stad, var det uppenbart, att jag ansåg dessa frågor så helt och hållet skilda, att de icke borde tillsammans behandlas, och jag kunde således icke i någondera af motionerna intaga förslag om ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Såsom

*Angående
ändringar i
Kongl. Förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.*

(Forts.)

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

representant från en helt annan ort ansåg jag mig ock icke vara rätte mannen att väcka ett sådant förslag särskildt för hufvudstaden. I öfrigt synes icke Lag-Utskottet lagt synnerlig vigt vid detta skäl, ty då hade väl Utskottet anfört det i början af dess motivering såsom ett tillräckligt skäl att icke behöfva behandla motionerna.

På grund af hvad jag nu anfört och då jag tror ett förtydligande i förevarande hänseende vara af nöden, anhåller jag, att ärendet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Smedberg: Då jag tillhört majoriteten inom Lag-Utskottet och således medverkat till det slut, hvartill Utskottet kommit, anser jag mig skyldig säga några ord till försvar för Utskottets förslag, till den kraft och verkan det kan hafva.

Jag vill då till en början erinra derom, att under de sexton år, kommunallagarne tillämpats, jag icke hört någon klagan öfver, att en person blifvit utesluten från rösträtt. Väl hafva många andra anmärkningar blifvit framställda mot kommunallagarne och särskildt mot den *obegränsade* rösträtten, men alla dessa anmärkningar, som varit mycket befogade, hafva alltid blifvit afvisade. Först nu, sexton år efter författningens tillkomst, har det enstaka fallet inträffat, att vid ett riksdagsmannaval en viss person förklarats vara icke valbar, emedan han icke ett år före valet haft valrätt inom kommunen; och detta fall har af två motionärer ansetts så viktigt, att de med anledning deraf kommit och väckt särskilda motioner om ändring i författningen, och bland dessa motionärer finnes en, som sjelf kontrasignerat författningarna och funnit dem goda allt intill den dag, då denna händelse inträffade. Jag undrar, om det kan vara ett skäl att ändra en lag bara för ett sådant enstaka fall. Det kunde ju händt, att om riksdagsmannaval inträffat samma år, som ifrågavarande person varit mantalskrifven, han icke varit *valbar*; ty Riksdagsordningen stadgar, att en person för att vara *valbar* skall hafva egt *valrätt* ett år före valet; och vid sådant förhållande vet jag icke, huru man kan skylla på kommunallagarne, att han icke varit valbar, ty det beror på Riksdagsordningen.

Nu har en af motionärerne framställt åtskilliga anmärkningar mot Utskottets utlåtande, hvilka jag dock icke ämnar upptaga till besvarande; jag vill endast nämna några ord om det klander, han uttalade mot Utskottets åsigt, att, med de undantag författningen föreskrifver, det är skattskyldigheten till kommunen, som är den kommunala rösträttens grund och angifver dess mått. Han tycktes nemligen vilja tyda författningen derhän, att rösträtten skulle först bestämmas och derefter skattskyldigheten. Men fyrktalslängden, som utgör kommunens röstlängd, uppgöres för de kommunala utskylderna, och sedan betar det i författningen, att samma längd tillika utgör kommunens röstlängd. Således är det skattskyldighet till kommunen, som i första hand fordras, för att fyrktalslängd skall uppgöras. Den uppgöres för debiteringen, och sedan begagnas samma fyrktalslängd som kommunens röstlängd.

Hvad nu sjelfva förslaget angår, är det både sant och icke sant, att en nyligen inflyttad person kan vara utan rösträtt första året efter mantalskrifningen. Är det en person, som tillträdt en fastighet, får

han utöfva rösträtt, så snart han tillträd fastigheten och blifvit skrifven för densamma vid mantalsskrifningen året förut. Så tillgår det i den kommun, jag tillhör, och äfven i de kringliggande, och så lär det tillgå öfverallt i landet, efter hvad jag hört af kamrater från åtskilliga delar af riket. Fastigheten är ett stående skatteobjekt och förändrar icke det kommunala röstetalet, hvilken som helst än är egare af densamma. Så snart en person anmäler, att han köpt ett hemman, antecknas det, d. v. s. om han anmäler det sist i December, då längden granskas, antecknas det i den för anmärkningar bestämda kolumn, och han får under det följande året utöfva rösträtt för fastigheten. Detta är enligt författningens stadgande, och författningen lägger icke några hinder i vägen för den nye egaren att utöfva rösträtten, hvarpå man också har ett prejudikat i ett regeringsbeslut, som förklarar, att den omständigheten, att en person icke varit i fyrktalslängden upptagen, icke utgör hinder för honom att utöfva rösträtt, så snart han styrker sig vara innehafvare af fastigheten och detta utan att anteckning i längden derom skett. I detta mål var visserligen fråga om en arrendator; men jag tror, att ett köpekontrakt bör uti detta fall hafva minst lika stor kraft som ett arrendekontrakt. Detta är emellertid ett Kongl. beslut, som är fattadt i statsrådet och icke i Högsta Domstolen. Jag tror dock att en annan ledamot af Kammaren kommer att yttra sig häröfver, hvarför jag icke vill uppehålla mig dervid. Som sagt är, eger således en person, som inflyttar till en kommun, redan första året han der besitter fast egendom, att utöfva rösträtt inom denna kommun, men annorlunda är förhållandet med en person, som inflyttar i en kommun, men icke der tillträder fast egendom. Denna kan icke gerna få rösträtt första året. Det finnes inga grunder, hvar efter denna rösträtt kan bestämmas, och jag tror icke heller det vara med någon våda förenadt att en sådan person första året icke får deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut. Han behöfver väl ett år för att sätta sig in i de nya förhållanden, som beröra denna kommun, och hvilka kunna ganska betydligt skilja sig från förhållandena i den kommun, hvarifrån han inflyttat; och det skulle icke falla mig in, att, om jag flyttade från Vestergötland till Norrland, vilja uppträda och besluta öfver angelägenheter inom den nya kommunen innan jag vistats der så länge, att jag lärt känna denna kommuns tillgångar och behof och hunnit sätta mig in i de förhållanden, som der existerade. Således tror jag icke, att en sådan person bör hafva rösträtt första året och icke heller vet jag någon grund, hvarefter han skulle hafva det, såvidt man icke skulle bifalla Herr Adlercreutz förslag, att man skall ega rösträtt för den bevillning, man erlagt i en annan kommun. Men huru skulle detta taga sig ut? Jag vill endast anföra ett exempel. En handlande eller näringsidkare, som drifver en betydande rörelse i en stad, hvarför han möjligen är uppförd till 100 kronors bevillning, realiserar inom årets slut hela sitt varulager och får, sedan fordringsegarne äro tillgodosedda, litet eller intet öfver, hvarefter han afflyttar till en landtkommun och der öppnar kanske en cigarrbutik eller i bästa fall en mindre landthandel. Enligt nämnda förslag skulle han genast få deltaga i denna kommuns allmänna värf, emedan han skulle uppföras för ett fyrktal, som icke blefve mindre än 1,000 fyrkar

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.

(Forts.)

för 100 kronors bevilling. Uppginge då den kommuns fyrktal, till hvilken han inflyttat, till icke mer än 900 fyrkar — jag känner till kommuner med icke mer än 700, 800 och 900 fyrkar — bestämde denne person helt och hållet öfver kommunens väl eller ve och kunde kanhända besluta, att kommunen skulle teckna aktier i jernvägsbolag och dylikt. Han kunde derigenom ådraga kommunen ofantligt stora utgifter; men när hans skatt skulle uttagas kunde det hända, att kommunen finge ett par kronor men kanske också platt intet. Denne person hade således beskattat kommunen men kunde sjelf icke lemna något bidrag, åtminstone endast obetydligt. Och allt detta skulle han *lagligen* kunna göra, ty han skulle ju hafva rösträtt för 1,000 fyrkar. Jag tror det skulle vara större våda att låta en sådan person få utöfva rösträtt än den vådan, som ligger deri, att han första året icke eger rösträtt inom denna kommun.

Jag kan således icke biträda motionärens åsichter i detta fall; och hvad fastigheter beträffar finnes intet tvifvel, att icke en person, för densamma får utöfva rösträtt, när han tillträdt fastigheten. Jag skall icke för närvarande ingå på någon vidlyftigare granskning af detta förslag, utan, då jag anser förslaget vara både opraktiskt och obilligt samt det icke är en fastighetsegare förment att redan första året efter mantalsskrifningen deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut, bedja att få yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Torpadie: En kort anteckning i slutet af det föredragna betänkandet gifver tillkänna, att jag icke varit i tillfälle att närvara i Utskottet, då det ifrågavarande beslutet der justerades, och följaktligen icke heller kunnat såsom jag eljest skulle hafva önskat, reservationsvis anmäla, att jag icke i allo delar det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag anhåller därför vördsamlingen att nu få yttra några ord för att tillkännagifva min mening i denna grannlaga fråga.

Det är naturligt, att, då förslag väckas af personer, för hvilka man hyser obetingad aktning och hvilkas andliga öfverlägsenhet man lika obetingadt erkänner, och man icke kan gilla dessa förslag, man intages af ett visst bekymmer och gör sig all möda att intränga i saken. Så har jag verkligen gjort i afseende på föreliggande förslag; och jag beklagar, att jag blott i ganska ringa mån kan gå de ärade motionärerne till mötes.

Jag vill väl icke bestrida, att, så vidt jag förstår, våra kommunallagar i det fall, hvarom nu tvistas, kunde vara mera tydligt affattade; men å andra sidan kan jag icke inse, att de icke äro nog tydliga deri, att rösträtt i allmänhet inom en kommun icke kan tillkomma någon förr, än han eller hon blifvit derstädes till bevilling uppförd. Det måste således inträffa, att den, som först inflyttar i en kommun, under någon tid efter inflyttningen icke kan komma i tillfälle att utöfva sin rösträtt, därför att mättet af densamma icke kunnat blifva bestämmt. Den ärade ledamot af Lag-Utskottet, som före mig hade ordet, sökte häfda rättigheten af Utskottets åsigt, uttalad i slutet af dess betänkande, att förhållandet skulle vara olika, då det gäller en ny egare af fastighet. Jag kan för min del icke gilla denna uppfattning. Jag tror nemligen, att förhållandet här är alldeles detsamma,

som då det gäller andra skatteföremål, eller att man för att ega rösträtt måste vara uppförd till bevillning för fastigheten och upptagen i kommunens röstlängd, men jag medgifver, att så lång tid för att efter inflyttning komma i åtnjutande af rösträtt, grundad på eganderätt, arrenderätt eller annan rätt att innehafva fast egendom, icke är behöflig, som för rösträtt, grundad på annan inkomst, och att således inträdet för den förra rösträtten kunde stadgas tidigare. Denna åsigt uttalade jag för min del i Utskottet och densamma vidhåller jag ännu, men längre kan jag icke följa de ärade motionärerne, ty det synes mig lika betänkligt, att, såsom motionären i Första Kammaren föreslagit, låta kommunalnämnd och magistrat uppträda såsom taxeringsmyndigheter, som att, på sätt Herr Adlercreutz hemställt, låta en person, som inflyttar i en kommun, jemte annat, som han dit medför, äfven föra med sig den rösträtt, han egt i den kommun, hvarifrån han inflyttat. Som jag i detta fall kan åberopa hvad Herr Smedberg anført, vill jag härutinnan icke framkomma med något vidare exempel, utan vill jag endast erinra, att en lagstiftning, som ginge i denna riktning, synes mig i själfva verket upphäfva begreppet af kommun. Man måste väl ega rösträtt inom *den* kommun, inom hvilken man skall rösta, för så vidt en kommun skall kunna tänkas bestå!

På grund af hvad jag nu anført, skall jag vara med om en återremiss af nu föreliggande betänkande, för såvidt dermed afses att bereda tidigare rösträtt för ny egare af fast egendom. Men i öfrigt kan jag icke biträda motionärernas förslag.

Herr O. B. Olsson: Då jag är till väsentlig del förekommen af den förste af de båda talare från Lag-Utskottet, som haft ordet, skall jag bedja att till alla delar få med honom instämma. Jag kan sålunda i denna del inskränka mig till att åberopa hvad samme talare anført.

Det torde få anses gifvet, att nu ifrågavarande motioner hufvudsakligen afse ett riksdagsmannaval, som för någon tid sedan försiggått i en af rikets städer — hvilket den ene af motionärerne äfven medgifvit — och som detta val genom Högsta domstolen fått sin bekräftelse, kan man väl anse ett prejudikat i detta fall vara gifvet. Väl skulle man kunna invända, att Högsta domstolen i detta afseende, meddelat tvenne mot hvarandra stridande beslut, båda gångerna just i fråga om den person, hvilkens sista gången underkända val gifvit anledning till dessa motioners väckande; men man bör taga i betraktande, att vid det ena tillfället saken handlades blott å en af Högsta domstolens afdelningar, hvarvid beslutet fattades med blott en rösts majoritet, då deremot vid det andra tillfället båda afdelningarne deltog i sakens behandling och beslutet tillkom med betydlig majoritet. Som man således angående Riksdagsordningens tolkning i detta hänseende i Högsta domstolens senast meddelade utslag kan anse sig hafva ett prejudikat till framtida efterrättelse, förstår jag icke, hvarför man skulle ändra våra kommunallagar, hvilka jag anser härutinnan vara ganska tydliga. För min del yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Herr Hammarskjöld: Jag tror, att ett par af de ärade talare, som före mig haft ordet, fäst allt för stor vikt vid en sak, med hvilken föreliggande fråga icke har mycket att skaffa, nemligen ett visst riksdagsmannaval. Här är, så vidt jag kan se, icke fråga om rösträtt till riksdagsmannaval, eller huruvida ett visst sådant val var lagligt eller icke. Detta är en redan afgjord fråga, hvilken, så vidt jag kan finna, icke har något sammanhang med nu till behandling föreliggande ämne, om icke möjligen det, att motionärerna genom den meningsskiljaktighet, som visat sig vid tolkningen af kommunallagarne i sammanhang med bedömandet af tvenne riksdagsmannaval, kommit att tänka på, att här måtte föreligga någon otydlighet, när en sådan meningsskiljaktighet till och med i landets högsta dömande myndighet kunnat komma i fråga.

Att en sådan otydlighet verkligen förefinnes, det synes mig den förste ärade talaren hafva ganska tydligt ådagalagt. Han har påpekat, och detta som mig synes med allt skäl, att kommunallagarne i bestämda och klara ord tillägga hvar och en välfredad svensk medborgare, som är medlem af en kommun och skattskyldig till densamma, rösträtt vid bestämmande af kommunens angelägenheter, och han har vidare påvisat, huru som denna skattskyldighet inträder i och med inflyttandet i kommunen, för så vidt eljest personens förmögenhetsställning är sådan, att han eger fastighet eller annars innehafver sådan, eller blifvit taxerad till inkomst så stor, att bevilling till staten efter andra artikeln därför skall erläggas. Om nu genom författningens bestämmelser det blifvit omöjligt för denne person att utöfva den rösträtt, som författningen i klara, torra termer tillägger honom, så finnes inom författningen en motsägelse mellan den grundsats, som den uppställer och den tillämpning, som följer genom derefter i författningen upptagna bestämmelser. Ett sådant förhållande kan naturligtvis ej vara lämpligt, men man skulle emellertid kunna tåla sig dervid, i fall icke saken verkligen hade sina praktiska olägenheter. Jag ber om ursäkt, att jag nu åter måste upprepa en sak, som redan blifvit uttalad, men jag gör det, emedan den synes mig vara sjelfva kärnpunkten i föreliggande fråga — detta förhållande medför den praktiska olägenheten, att en person, som enligt lagens bestämmelse är skattskyldig till kommunen och berättigad att deltaga i beslut angående kommunala angelägenheter, icke får deltaga i besluten, icke ens om det gäller utgifter, till hvilka han dock får bidraga, och då frågan således angår saker, hvilka på det närmaste kunna röra honom och hans ekonomi.

Hvad fastighetsegare och arrendatorer af fastighet beträffar, kan jag för min del ej instämma med en föregående talare, som yttrade, att det skulle vara alldeles klart, att en person, som köper eller arrenderar en fastighet, skulle stå i en särskild privilegierad ställning i det afseendet och få utöfva rösträtt, så fort han i kommunen inflyttat, hvaremot detsamma icke skulle gälla med afseende å andra menniskor. Ty är lagens mening verkligen sådan, som man nu synes vilja tolka den, nemligen att fyrktalslängden på landsbygden är så helig, att förändringar eller tillägg i densamma ej får ske från den dag, då den blifvit lagligen upprättad och till dess ny längd kommer till stånd, då måste denna längd äfven så betraktas med afseende å den person, som

under löpande år köper eller arrenderar och derpå tillträder fastighet. Någon ändring i fyrktalslängden bör ej ega rum till följd af denna händelse; man får ej i densamma införa den nye egaren eller arrendatorn, ty grundsatsen är ju, att hvarje ändring i längden är otillbörlig. Men talaren sade, att den nye fastighetsinnehafvarens införande i fyrktalslängden lätt skulle kunna ske, ty denne anmäler sig, menade han, redan vid decemberstämman. Då man nu vet förut, huru högt fastigheten är taxerad, sätter man straxt in köparen eller arrendatorn i fyrktalslängden såsom innehafvare af rösträtt för den fastighet, han köpt eller arrenderat. Detta går mycket väl för sig, om personen före December köpt eller arrenderat fastigheten, men det händer äfven, att sedan decemberstämman egt rum köp- eller arrendeslut ega rum, och då hjälper ej den utväg, talaren påvisade såsom undanrödjande alla olägenheter för fastighetsegare.

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Vidare är det nu så, att nya egare och arrendatorer af fastigheter vid decemberstämman med sådan lätthet få flyttas in i fyrktalslängden, så kan jag för min del ej se något skäl, hvarföre icke andra i kommunen inflyttade personer, hvilkas skattskyldighet är lika klar som fastighetsinnehafvarnes, skulle få åtnjuta samma förmån. Det är till exempel fullkomligt känt, hvad en domhafvande har i lön. I händelse en domhafvande inflyttat före decemberstämmans hållande, så vet jag ej, hvarföre det skulle vara kinkigare att införa honom i längden än fastighetsinnehafvaren. På samma sätt möter ej svårighet att införa andra inflyttade personer, hvilka hafva i lag fixerade inkomster. Vill man, på sätt anfördt blifvit, gynna fastighetsinnehafvare, så måste man för att vara rättvis äfven så långt ske kan göra det samma med andra inflyttade personer.

Jag kan nemligen alls icke förstå, att det skall vara kinkigare för annan person än för fastighetsinnehafvare att sätta sig in i kommunens angelägenheter, då inflyttning dit eger rum. Talaren, som fann, att den föreslagna ändringen ej är nödvändig, emedan fastighetsegare kunde hjälpa sig ändå, yttrade äfven, att det vore lämpligt, att de personer, hvilka inflytta, fingo ett års väntetid, ty de behöfva sätta sig in i de nya förhållandena. Men detta tycktes ej gälla innehafvare af fastigheter. De skulle genast få rösträtt och behöfde således ej någon tid för att sätta sig in i kommunens angelägenheter. För min del kan jag ej finna någon grund anförd, hvarföre fastighetsegare och arrendatorer, framför andra slags människor, skulle vara begåfvade med så snabb uppfattning, att de genom blotta inflyttningen i en kommun skulle hafva alla dess angelägenheter på det klara, så att de skulle ega förmågan att till fördel för sig och kommunen deltaga i de allmänna angelägenheterna, under det alla andra skulle behöfva ett helt år att sätta sig in i sin nya ställning.

Jag får likväl för min del säga, att, ehuru jag sålunda ej kan finna de skäl, hvilka blifvit anförda mot vidtagandet af ändring i kommunallagarne i det syfte, motionärerne hemställt, ega bindande kraft, jag å andra sidan icke heller är tillfredsstäld med de förslag, som af motionärerne blifvit framställda. Hvad den förste ärade talarens förslag angår, så har jag för min del icke kunnat värja mig mot den invändningen, att, såsom också en af Lag-Utskottets ledamöter

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

här framhållit, det skulle genom dess antagande kunna hända, att t. ex. en näringsidkare, som drivit en stor rörelse, men nedlagt densamma och inflyttat i en annan kommun, skulle få utöfva en högst betydlig rösträtt i den kommun, till hvilken han aldrig har skattat eller kommer att skatta i proportion till den rösträtt han sålunda får utöfva. Jag kan icke neka, att argumentet synes hafva skäl för sig. För mig vore ett sådant förhållande motbjudande och jag vill derföre för min del ej heller gå in på förslaget oförändradt.

Jag må också tillstå, att den andre motionärens förslag förefaller mig skola visa sig opraktiskt vid genomförandet, och att jag derför ej heller känner mig tillfreds dermed. För min del skulle jag emellertid gerna se, att frågan blefve underkastad en ordentlig utredning på det utrönas måtte i hvad mån hjälp står att finna för det efter mitt förmenande med rätta öfverklagade missförhållandet; och jag skulle anse det riktigaste vara att medelst en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af ett lagförslag i ämnet. Om emellertid denna tanke icke har några sympatier för sig i Kammaren, vill jag icke hålla på den, utan skall gerna förena mig med dem, som yrka återremiss, i den förhoppning, att resultatet deraf skall blifva förslag från Lag-Utskottet om en sådan underdånig skrifvelse.

Herr Anders Persson: Till en början vill jag be att få hänvisa till de skäl, som Lag-Utskottet i sitt föreliggande utlåtande anført för afslag å motionärernes framställningar, hvilka skäl jag för min del icke anser vara så underhaltiga, som man tyckes vilja föreställa sig.

Det har blifvit anmärkt af en utaf motionärerne under hans anförande här i dag och upprepats af den siste ärade talaren, att kommunallagen i nu öfverklagade hänseende innehåller en oegentlighet. Jag vill å min sida gifva de båda talarne rätt deri, att uti ifrågavarande afseende verkligen förefinnes en oegentlighet; men på mig har den frågan trängt sig: är denna oegentlighet större än andra sådana, som efter mitt förmenande finnas i kommunallagarne, och hvilka länge varit öfverklagade samt förefunnits, utan att under loppet af så många år hafva blifvit afhjelpa. Jag vill tillåta mig, att i detta afseende få hänvisa till åtskilliga förhållanden, som under loppet af senaste åren blifvit öfverklagade. Det finnes t. ex. efter mitt förmenande — och många torde vara ense med mig deri — en uppenbar motsägelse i första paragrafen af kommunallagen, der det heter, att kommunens medlemmar ega att sjelfve, efter hvad förordningen närmare bestämmer, vårda sina gemensamma angelägenheter. Nu är emellertid med statistiska uppgifter redan för en del år sedan till fullo ådagalagdt, att i icke mindre än 54 kommuner en enda person ensam utöfvar rösträtten. Det kan väl ej kallas sjelfstyrelse, då, som sagdt, i 54 kommuner förhållandet är sådant. Dessutom finnes det ett stort antal kommuner, nemligen icke mindre än 378, i hvilka en enda person innehar emellan fjerdedelen och hälften af rösträtten. Jag vågar vädja till herrarne litet hvar, huruvida ens detta kan sägas vara en verklig sjelfstyrelse. Man har också länge öfverklagat dessa missförhållanden, och förslag om rättelse deri hafva verkligen förekommit i denna Kammare, men de

hafva städse mötts med ett blekladt nej uti Medkammaren, hvarje gång de framstälts. Nu har, som sagdt, den frågan trängt sig på mig, om den i de nu föreliggande motionerna öfverklagade oegentligheten skulle vara större än de af mig nyss påpekade, och dertill vågar jag svara ett bestämdt nej. Hvad är det då i sjelfva verket, som inträffat? Jo, till följd af ett domslut utaf Högsta Domstolen har en person, som råkat att under ett visst år inflytta i en kommun, blifvit beröfvad sin politiska rösträtt. Mannen i fråga förklarades obehörig att utöfva någon rösträtt inom kommunen, förrän hans årliga inkomster hunnit blifva pröfvade af vederbörande taxeringsförrättning.

Vidare innehåller kommunallagen efter mitt förmenande en oegentlighet uti stadgandet i 9 § 3 mom., der lagen tillerkänner rösträtt åt bolag, oberoende af delegarnes antal i bolaget, samt medgifver bolaget rätt att rösta medelst ombud. Men detta står i strid med hvad 13 § stadgar derom, att ingen må på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mer än en röstberättigad. Berörda motsägelser i kommunallagen äro, enligt min tanke, större än den nu öfverklagade och ehuru de länge förefunnits och varit allmänt kända, har man dock icke velat afhjälpa dem.

Gent emot den siste talaren ber jag att få bemärka, att för behörighet att utöfva rösträtt i en kommun fordras först att vara medlem af kommunen, d. v. s. att vara derstädes mantalsskrifven, och att man alldeles icke blir röstberättigad omedelbart efter det man i kommunen inflyttat. Samme talare yttrade jemväl, att fastighetsegarne för närvarande skulle befinna sig i en privilegierad ställning gent emot andre. Jag vill till en del medgifva, att så är, likasom jag också i början af mitt anförande vidgick, att det låg en oegentlighet i det öfverklagade missförhållandet; dock är härvid att märka, att den rösträtt, som utöfvas för fast egendom, genast kan kontrolleras på öret; medan röst-rätten för andra beskattningsföremål icke kan kontrolleras förr, än beskattningskommittéerna afslutat sina arbeten. Den förste talaren, som uppträdde till Lag-Utskottets försvar, har också ganska tydligt, tror jag, visat, hvarhän konsekvenserna af ett sådant stadgande, som det af Herr Adlercreutz framställda, skulle leda, och, äfven om i det exempel, som af nämnde talare anfördes för ådagaläggande af det orimliga i Herr Adlercreutz' förslag, låg i viss grad en ytterlighet, torde man dock böra medgifva, att det icke är omöjligt, att icke samma förslag i praktiken skulle kunna leda till ett sådant resultat, som samme talare angaf, många andra exempel att förtiga.

Den siste ärade talaren yttrade jemväl, att, när egaren eller innehafvaren af en fastighet genast kunde få utöfva rösträtt för fastigheter på grund af egande- eller besittningsrätt, äfven andra personer, hvilkas inkomster voro klara och ostridiga, genast efter mantalsskrifningen och inflyttningen borde tillerkännas rösträtt. Befogenheten af denna anmärkning medgifver jag gerna, för såvidt den afser sådana inflyttade personer, hvilkas tjänstebefattningar och aflöning äro sådana, att man med visshet känner och således genast kan uppskatta deras inkomster; men det torde icke kunna anses lämpligt att göra ett undantagsstadgande i afseende endast på dessa personer. En sådan förändring skulle dessutom, såsom vi hört, möta stora svårigheter i ut-

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

förändret, och icke ens den andre motionären med sin erkända skicklighet har kunnat angifva något praktiskt sätt för frågans lösning, i afseende på hvilken han för öfrigt icke tycktes åsyfta en förbättring för andra än embets- och tjänstemän, ehuruval äfven öfrige inkomstagare och yrkesidkare med lika berättigade skäl som embets- och tjänstemän kunna klaga öfver, att de nu icke genast efter inflyttning få utöfva rösträtt. Den ärade motionären i denna Kammare har i detta afseende förordat införandet af ett röstmaximum för inflyttade personer med förklarande, att, såsom orden föllo, en mindre rättvisa vore bättre än ingen. Visserligen medgifver jag att en mindre rättvisa är bättre än ingen; men vi hafva många gånger förut förgäfvets försökt i kommunallagarne införa röstmaximum; och jag tror icke det skulle nu, mera än förut, smaka Första Kammaren, och om någonsin den anmärkning som ofta blifvit gjord, nemligen att åsättandet af röstmaximum är godtyckligt, så är det väl obestriddigen här. Jag tror, att Medkammaren för sin del fortfarande skulle sätta sig deremot, oaktadt den återremitterat detta ärende, hvilket, enligt de upplysningar jag kunnat inhemta af tidningsreferat — den enda källa, hvarur man, enär protokollen ännu icke äro tryckta, kunnat få kännedom härom — skett utan något bestämdt angifvet syfte.

Jag anser det anförda för närvarande vara tillräckligt för bifall till Utskottets förslag, hvarom jag anhåller.

Herr Gustaf Andersson: Då jag till hufvudsaklig del blifvit förekommen af den siste ärade talaren, vill jag blott yttra några ord i anledning af talarens på uplandsbänken påstående, att en likställighet uti förevarande hänseende skulle förefinnas mellan löntagare och näringsidkare, å ena, samt innehafvare af jordbruksfastighet å andra sidan. Jag hyser en motsatt åsigt; ty en jordbruksfastighet taxeras för tre år, och dess taxeringsvärde undergår under treårsperioden, i hvems hand egendomen än må komma, ingen förändring, medan en löntagares eller näringsidkares inkomster för hvarje år undergå förändring. Lönerna kunna nemligen höjas eller sänkas, och yrkena blifva bättre eller sämre; och det är således omöjligt att bestämma det belopp, hvarefter sådane kunna få rösta förr, än beskattningskommittéerna bestämt beloppet af deras bevilling.

Med instämmande i den siste talarens anförande och jemväl i hvad Herr Smedberg i frågan yttrat, yrkar jag således bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Det kan naturligtvis icke ifrågakomma, att jag här skulle vilja inlåta mig i tvist om, huru gällande kommunallagar rätteligen böra uti ifrågavarande hänseende tydas, sedan Högsta Domstolen genom ett prejudikat gifvit åt dem en tolkning, som jag föreställer mig böra hädanefter lända till efterrättelse. Jag vill heller icke i någon mån yttra mig i fråga om det inflytande, som kommunallagarnes tillämpning har på Riksdagsordningen och dess bestämmelser, emedan derom, såvidt jag kunnat finna, någon fråga nu icke föreligger, och motionären sjelf uttryckligen förklarar, att han instämde med Utskottet i dess yttrande derom, att denna fråga låge utom ämnet — jag har

således endast att tillse, om och i hvad mån de stadganden, som nu finnas, och sådana de hafva af Högsta Domstolen genom det senare af de båda omförmälda prejudikaten blifvit tolkade, kunna anses vara med full rättvisa och billighet öfverensstämmande.

Såsom vi under diskussionen redan hört, hafva kommunalförfattningarne uttryckligen sagt, att *en hvar* välfrejdad svensk undersåte, som är medlem af en kommun samt förbunden att till kommunen erlägga skatt och icke häftar för oguldna kommunalutskylder, är berättigad att med vissa modifikationer, hvarom nu ej är fråga, deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut. Rätten att deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut är således beroende deraf att man är *medlem af kommun och förbunden att till densamma erlägga skatt*. Medlem af en *kommun* är en hvar, som der är mantalsskrifven, äfvensom hvar och en, hvilken, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes är för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd; och *skyldig att till kommunens gemensamma utgifter lemna bidrag* är en hvar, som inom kommunen, ehvad han derstädes bosatt är eller ej, eger eller brukar hemman, hemmansdel eller annan i mantal satt jord eller från hemman under full eganderätt afsöndrad eller till allmän bevillning för sig taxerad fastighet, eller derstädes idkar bergsbruk, fabriksrörelse, handel, handverk eller annan till allmän bevillning taxerad näring; »*äfvensom en hvar, som inom kommunen sitt rätta bo och hemvist har, och eger sådan inkomst, att bevillning till staten enligt Art. II bevillningsstadgan därför skall, såsom för inkomst af kapital eller arbete, erläggas;*» och vidare heter det, att till beräkningsgrund för fyrktalssättningen eller, i stad, rösträtten i allmänhet skall tjena den *bevillning* enligt Art. II i bevillningsstadgan, som de skattskyldige, jemlikt senast fastställda taxeringslängder, till *staten* erlägga.

Om jag nu bortser från fastighetsegare och idkare af näring eller rörelse, till hvilka jag kanske framdeles får återkomma, och endast fäster mig vid dem, som skatta för kapital och annat arbete än det, som nedlägges i rörelse, så innehålla således, på sätt den förste talaren tillkännagaf, dessa stadganden ett temligen otvetydigt förklarande derom, att *hvar och en*, som är mantalsskrifven inom kommunen och skyldig att till staten erlägga bevillning för kapital eller arbete, är skattskyldig till kommunen och berättigad att rösta i dess angelägenheter. Men, enligt hvad Högsta Domstolen nu förklarat, få icke dessa stadganden tydas efter ordalagen; de få nemligen icke tillämpas på *hvar och en* af kommunens medlemmar, utan endast på sådana, som varit någon tid förut medlemmar af kommunen, och för dem, som under föregående år inflyttat till kommunen och blifvit der mantalsskrifna, inträder rösträtten icke förr, än vid årets slut bevillning blifvit dem påförd och de blifvit i röstlängden upptagna. Jag har naturligtvis alltför hög aktning för de mäns upplysta omdöme, som på detta sätt tolkat författningen, för att jag, äfven om jag icke kan helt och hållet dela deras mening, skulle tilltro mig kunna sätta min enskilda uppfattning framför den af dem uttalade. Jag måste således antaga, att de haft rätt. Men då har uppstått hos mig den frågan: kan det verk-

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

ligen äfven vara billigt, att författningen på detta sätt skall framdeles blifva tillämpad?

Jag hade därför trott, att inom Lag-Utskottet finna något understöd för de motioner, som blifvit framställda i syfte att häruti vinna ändring. Men Utskottet har icke funnit dessa motioner föranleda till någon åtgärd. Utskottet säger: »Skattskyldighet till kommunen är den kommunala rösträttens grund och angifver dess mått. Rösträtten kan därför icke inträda förr, än skattskyldigheten är, icke blott, såsom i och med mantalsskrifningen sker, så att säga till sin princip, utan äfven, såsom först sker i och med den behörigen justerade röstlängden, till sitt mått afgjord». Att skattskyldighet till kommunen är den kommunala rösträttens grund, torde vara en obestridd sanning. Men då Utskottet tillika säger, att den angifver dess mått och att rösträtten således icke kan inträda förr, än taxeringen i kommunen skett, så kan jag icke annat än med vissa modifikationer medgifva detta. Det är ju gifvet, att, på landet der fyrktalslängden, som först vid slutet af ett år uppgöres och utgör grunden för uttaxeringen af det årets skatter, skall under det följande året utgöra röstlängd inom kommunen, till dess en ny vid slutet af detta år uppgöres. På enahanda sätt förhåller det sig i stad. Sedan röstlängden vid slutet af året blifvit uppgjord, tillämpas den under följande år, tills en ny blifvit upprättad. När nu under det senare årets lopp en omröstning ifrågakommer, beräknas följaktligen icke den röstandes rösträtt i förhållande till den skatt, som han för det året är skyldig att erlägga, ty den är då ännu icke känd, utan han får behålla samma rösträtt, som han haft för föregående år. Om nu således en person inom kommunen, innan hans skattskyldighet för året är känd och slutligen fastställd, kan vara berättigad att rösta i kommunens angelägenheter i förhållande till den skatt, som af honom erlades föregående år, så frågar jag, hvarför skulle icke äfven en sådan röst kunna tillerkännas den, som under förra året i kommunen inflyttat, nemligen rätten att också få rösta efter den bevilning, som han för det föregående året fått sig påförd? Derpå svarar Utskottet, att det förefinnes en väsentlig skilnad mellan dessa båda, emedan den enes rösträtt grundar sig på hans skattskyldighet till *samma kommun*, under det för den andre rösträtten skulle bestämmas af skattskyldighet till en *annan kommun*. Härvid ber jag likväl att få fästa uppmärksamheten på, hvad jag redan i början af mitt anförande yttrade, nemligen att det alldeles icke är afgifterna till *kommunen* som utgöra grunden för rösträtt, utan att det uttryckligen är sagdt, att det är den bevilning till *staten*, som enligt sist fastställda taxeringslängd blifvit påförd, som ligger till grund härför; och då man tager detta i betraktade, synes mig den uppgifna skilnaden förfalla, emedan såväl den ena som den andra blifvit i laga ordning påförd bevilning till *staten*, och rösträtten således utan svårighet kan bestämmas lika väl för den ena som för den andra. Ty af den omständigheten att, enligt nuvarande bevilningsförordning, bevilning till *staten* påföres inom särskilda kommuner, d. v. s. att de olika kommunernas taxeringskomitéer i första hand bestämma bevilningsbeloppet, kan väl icke detta förändra sin natur att utgöra en sådan i laga ord-

ning faststald bevilning till staten, som enligt lag för den ena lika väl som för den andra bör grundlägga rösträtt.

Såsom ett tilläggs-skäl, vid hvilket jag likväl antager att Utskottet icke heller sjelft fästat synnerlig vikt, har Utskottet anfört att det i städerna skulle åstadkomma stort besvär, om man skulle tillåta de nyinflyttade att genast uppföras i röstlängden, emedan derigenom det relativa röstmaximum, som gäller i stad, skulle i sammanhang med totalröstsumman undergå förändring. Hvad detta skäl beträffar, respekterar jag visserligen Utskottet därför, att det icke velat ålägga magistraterna i städerna något ytterligare besvär, men jag är fullt och fast öfvertygad om, att magistraterna visst icke skulle undandraga sig ett sådant besvär, om det vore nödvändigt för åstadkommandet af billighet och rättvisa; och jag hemtar ett ytterligare skäl för denna min förmodan deraf, att jag ser, det af Utskottets medlemmar tvenne magistratsledamöter låtit anteckna sig såsom reservanter emot Utskottets hemställan.

Jag kan dessutom icke fatta, huru Utskottet tänkt sig förhållandet i den kommun, hvarifrån en person utflyttar. Om en person t. ex. på hösten 1877 flyttar från en stad till en annan och blir i den senare mantalsskrifven, skall han ju betala sina utskylder för år 1877 i den stad, hvarifrån han utflyttat, och ej i den nya orten. Då röstlängden der uppgöres vid slutet af år 1877, lika som också på landet fyrkåtslängden, lär man väl då icke gerna kunna undgå att uppföra honom i fyrkåts- eller röstlängden för den kommun, der han följande året skall erlägga 1877 års utskylder, men ehuru denna röstlängd skall tillämpas äfven under år 1878, lär man väl icke gerna kunna antaga, att den, som då är skrifven på annat ställe, skall under sistnämnda år bibehålla sin rösträtt inom den gamla kommunen. Häraf måste således blifva en nödvändig följd, att ändringar i röstlängden kunna ske; och att de äfven få ske, innehåller också kommunallagen för stad uttryckligen, då der säges, att hvarje gång röstlängden skall tillämpas, anmärkningar deremot få göras, och att magistraten skall derom besluta samt i längden genast införa nödiga rättelser.

Kan nu rättelse ske derutinnan, att en person uteslutes ur röstlängden, och till följd deraf, om det är i stad, röstmaximum förändras, är väl det besväret icke mindre än det besvär, som skulle följa deraf, att i den nya kommunens röstlängd ett nytt röstetal uppföres. För min del hyser jag den öfvertygelsen, att ett sådant den inflyttades upptagande i röstlängden är både det riktigaste och det billigaste.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att såsom jag förut antydte, hvad jag nu yttrat icke har afseende på egare af fastighet eller dem, som beskattas för näring eller rörelse, ty derom äro särskilda stadganden gifna. Det exempel en ärad talare nyss androg om det obilliga deruti, om en näringsidkare, som efter att hafva råkat på obestånd inflyttade i en ny kommun, skulle der få tillgodonjuta den rösträtt som förut tillkommit honom i den gamla, eger således egentligen ej tillämpning i den fråga, hvarom jag hittills talat. Men jag medgifver gerna att äfven, i fråga om andra än näringsidkare, förhållandet kan förändra sig från det ena året till det andra och att således den omständigheten, att en person, som inflyttar i en kommun, förut i sin

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

förra kommun varit taxerad för inkomst af kapital eller arbete, alls icke innebär någon säker grund för, att han under det följande året då han inflyttat till den nya kommunen, fortfarande eger detta kapital och denna inkomst oförändrad. Men samma anmärkning kan man med lika skäl göra emot kommunens äldre medlemmar, ty äfven för dem kan ju det kapital eller den inkomst, för hvilken de det ena året skatta, under det följande hafva förminskats eller möjligen förökats, och då sådant ej föranleder någon förändring i deras förra rösträtt förr än ny taxering ifrågakommit, ser jag ingen anledning hvarför ej samma grunder skulle kunna tillämpas äfven på de nyinflyttade.

Hvad nu egare af fastighet samt idkare af rörelse eller näring särskildt beträffar, äro kommunallagarnes stadganden i afseende på dem ej fullt öfverensstämmande med hvad som gäller om öfrige skattskyldige. För att egaren eller innehafvaren af en fastighet eller idkaren af en näring skall anses såsom medlem af en kommun och skyldig att till densamma utgöra skatt, fordras nemligen ej ovilkorligen att han är inom kommunen mantalsskrifven, men i stället att »han», såsom det heter, »derstädes är för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd», och det synes således kunna ifrågasättas, om en inflyttad fastighetsegare eller näringsidkare kan medgifvas rösträtt förr än han inom kommunen blifvit till bevilning taxerad. Nu har emellertid stadgandet derom, att fastighetsegaren ej får rösträtt, förr än han är till bevilning för fastigheten i kommunen uppförd, af Utskottet förklarats sålunda, att han icke sjelf behöfver vara till bevilning uppförd, utan att det är tillräckligt, att fastigheten finnes i kommunen och en ny fastighetsegare får öfvertaga den förutvarande fastighetsegarens rösträtt. Detta synes mig väl vara ganska billigt och rätt, men vida mindre öfverensstämmande med författningens ordalag är, att en person, som är inflyttad och har en annan inkomst, får uppföras i längden för denna sin inkomst, och för den deltaga i omröstningen.

I fråga åter om näringsidkare, måste jag medgifva, att den anmärkning, som af en talare i afseende å dem framställes, icke saknar sin ganska stora betydelse. Ty den omständigheten, att en person, som inflyttat till en kommun, förut på ett annat ställe utöfvat en rörelse, innefattar ingen grund för antagandet att han äfven på den nya orten skall drifva den ifrågavarande näringen, hvilken möjligen fortfarande af honom utöfvas å utflyttningsorten. För detta fall hade också motionären velat göra undantag för näringsidkare; och han har i sitt anförande i dag särskildt påpekat, att han icke ville påstå, att den modifikation, han i afseende på dem föreslagit, vore den bästa och enda möjliga, utan att, om någon annan eller bättre skulle kunna föreslås, han vore villig att antaga densamma, och för min del tror jag också, att det icke borde möta någon betänklighet att här såsom grundsats antaga, att icke någon finge rösträtt för rörelse på annan ort än der han för densamma blifvit till bevilning uppförd. Men, såsom sagdt är, att denna grundsats utsträcker till alla skattskyldiga medlemmar kan jag ej gilla, och hade derföre hoppats att, i fråga om dem som skatta för annan inkomst eller kapital, motionärens förslag blifvit bifallet, ty det synes mig i hög grad icke blott oegentligt, så-

som Utskottet säger, utan verkligen obilligt att en person, som bor i en kommun, och skattar till densamma, icke får utöfva rösträtt i fråga just om de utgifter, hvori det åligger honom att deltaga. En ärad talare har nyss, under medgifvande af denna oegentlighet, likväl yttrat att då det finnes så många andra oegentligheter i kommunallagarne, och dessa icke ännu äro afhjelpa, det icke heller vore skäl att afhjelpa den nu ifrågavarande. Ja, utgår man från en sådan synpunkt, är det ju gifvet, att man icke kan få någon ändring i det bestående; ty vill man icke hjälpa i ett fall, der alla erkänna det oegentliga, förrän man fått afhjelpa äfven andra olägenheter i frågor, der oegentligheterna tilläfvantys kunna vara omtvistade, då är det gifvet, att man icke kan komma längre, utan måste nöjas med hvad man har.

Det har äfven af en talare blifvit sagdt att en person, som inflyttat i en kommun, ganska väl behöfde ett år för att sätta sig in i kommunens angelägenheter, innan han borde få rösta inom densamma. Samme talare tycktes dock icke anse en sådan tid behöflig för den, som köper en fastighet, ty denna borde enligt talarens åsigt genast få utöfva sin rösträtt. För min del tror jag dock, att äfven andra än fastighetsegare böra lika lätt som dessa kunna sätta sig in i en kommuns angelägenheter och bedöma, huruvida man vill betala en skatt eller icke, och så vida man icke vill låta de inflyttade slippa betala skatt till kommunen under första året, torde de också kunna anses befogande att rösta om de utgifter, hvartill skatterna skola användas. För öfrigt kan jag icke rätt förstå annat, än att den åsigt, som här blifvit uttalad, om rösträttens beroende af röstlängden, måste föranleda till hvad ett tidningsreferat antydde — jag vågar dock icke lita derpå — att en ledamot i Första Kammaren skulle hafva sagt, nemligen att den inflyttande medlemmen i kommunen skall under det första året han vistas inom den nya kommunen stå kvar med sin rösträtt i den gamla, enär han naturligtvis der måste vara uppförd i den fyrkantslängd, hvarefter det föregående årets utskylder skola debiteras, och hvilken längd utgör kommunens röstlängd för det följande året. Att en sådan tillämpning dock icke må ega rum, hoppas jag, och antager att den, som utflyttat blifver ur röstlängden utesluten. Men den, som ej vill medgifva att röstlängden förändras till förmån för den inflyttande, borde ej heller tillåta det när det kan lända till nackdel för den, som flyttar ut.

Med anledning af hvad en talare nämnde derom, att en ny fastighetsegare väl skulle få rösta, om han vore mantalsskrifven inom kommunen men annars icke, ber jag slutligen att få fästa uppmärksamheten på, att stadgandet härom är enahanda, antingen egaren är i kommunen mantalsskrifven eller icke, emedan det heter, att hvar och en, som, *ehvad han inom kommunen är mantalsskrifven eller icke*, der eger fastighet, för hvilken han är till bevillning uppförd, är medlem af samma kommun.

Jag har, utan stora förhoppningar att frågan denna gång skall få sin lösning, likväl ansett mig, då jag i densamma har samma åsigt som motionären, böra uttala dem, till den kraft och verkan det kan hafva, och instämmer följaktligen uti hans yrkande om återremiss.

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)

Herr Gasslander: Då talaren på skånebänken upprepade Lag-Utskottets yttrande, att den nye innehafvaren af en fastighet, hvilken redan är inom kommunen mantalsskrifven, får för fastigheten rösta, begärde jag ordet. Jag skall icke besvara Kammaren med att upprepa de skäl, som redan mot denna åsigt äro anförda; jag skall blott bedja att få tillägga ett, som jag hittills icke hört åberopas, men som synes mig ega någon betydighet i denna fråga.

Det är väl sant, att, om fastigheten försäljes, och den nye innehafvaren köpt hela fastigheten samt inflyttat i kommunen, så synes det icke vara någon svårighet att bedöma hans rösträtt, ty då kan den antagas vara densamma som den förre innehafvarens. Men om han förvärfvat sig en mindre del af fastigheten på sådane vilkor, att man icke kan efter hans lott i fastigheten dela bevillningssumman, så står man der inför omöjligheten att bestämma, med hvilken rösträtt han eger deltaga i besluten om kommunens angelägenheter. För öfrigt bör icke förbises, att kommunallagarne stadga såsom ett uttryckligt vilkor för utöfvande af rösträtt, att medlem af kommunen icke häftar för oguldna kommunalutskylder. Om nu innehafvaren af en fastighet säljer densamma, så skulle, då den nye innehafvaren icke förut varit ansvarig för fastighetens utskylder, denne komma i en bättre belägenhet än den förre innehafvaren, som kanhända icke betalt sina utskylder. Ty om den senare behållit fastigheten, hade han af nyssnämnda skäl icke fått utöfva rösträtt.

Det var detta skäl, som jag ville lägga till de förut anförda i fråga om rösträttens utöfvande för fastighet, som ombytt egare. Jag instämmer rörande denna del af frågan med dem, som påyrkat återremiss.

Herr Thomasson: Om det måste erkännas, att rättigheten att deltaga i besluten om kommunens angelägenheter har sin grund i skyldigheten att deltaga uti bestridandet af kommunens utgifter — och härom torde väl de flesta af Kammarens ledamöter vara ense —, så måste det vara orimligt och orättvist, att någon enda medlem af kommunen, som fullgjort denna skyldighet, icke får utöfva den deraf betingade rättigheten. Så är dock förhållandet enligt det Högsta Domstolens beslut, som af ene motionären åberopats, och det är af denna anledning, som jag reserverat mig emot Utskottets beslut, och anser, att de af motionärerne åsyftade förändringarne bort af Utskottet tillstyrkas; väl icke oförändrade, men till sitt syfte. Jag kan nemligen icke dölja för mig, att ganska stora svårigheter möta för förändringarnes praktiska genomförande, svårigheter som ej synas mig vara genom någotdera af motionärernes förslag fullständigt öfvervunna. Men om en sak är riktig, bör man icke rygga tillbaka för några svårigheter, om principen måste erkännas vara sann, men maskineriet är ofullständigt, så bör man, på sätt den förste talaren yttrade, icke gå tillväga så att man kastar principen öfver bord, utan i stället söker förbättra maskineriet. För min del misströstar jag icke om, att detta skall låta sig göra. Jag tror visserligen icke, att Utskottet på den korta tid, som för Riksdagen återstår, kan utarbete ett tillfredsställande förslag i frågan, men deremot kan Utskottet säkerligen medhinna att formulera

ett förslag till underdånig skrifvelse i ämnet; och det är i detta syfte som jag anser den af flere talare påyrkade återremissen böra medgifvas.

Herr Carl Ifvarsson: Jag hade verkligen icke tänkt besvära Kammaren med något yttrande i denna fråga, men efter den långa diskussion, som här egt rum, har jag kommit till den åsigt, att, om icke kommunallagarne äro tillräckligt klara, så har icke heller någon af dem, som yttrat sig i frågan, kunnat framlägga något praktiskt förslag till frågans lösning. Invändningar hafva gjorts mot både det ena och det andra förslaget lämplighet, och hvar och en har måst medgifva, att svårigheter möta för frågans lösning i den rigtning, som motionären åsyftat. Nu har man härförutom påyrkat frågans återremitterande till Utskottet. Hvad vill man då, att Utskottet skall göra? Jo, uppsätta ett förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det han täcktes taga frågan om hand och söka lösa densamma. Dermed vill man besvära Kongl. Maj:t, men man vet icke sjelf någon utväg till frågans lösning. För min del anser jag detta vara olämpligt, och då dessutom, efter hvad jag förnummit, olägenheterna af kommunallagarne uti ifrågavarande hänseende, sådane de för närvarande äro, icke varit så särdeles stora, synes det mig, som vore det bäst att låta frågan för denna gång falla. Det är så vanligt, att, så snart en författning på ett eller annat håll medfört någon större eller mindre olägenhet i tillämpningen, man genast får höra utaf det i en mängd ändringsförslag, som merendels äro lika omogna, som mången gång obehöfliga. Så synes förhållandet vara äfven nu. Likasom de flesta andra förslag, är äfven det nu framlagda omoget, hvilket bäst visar sig deraf, att ingen, icke ens motionären sjelf, kunnat ådagalägga, att förslaget kan praktiskt tillämpas. Att det är opraktiskt har redan bevisats af Herr Smedberg, som på ett dräpande sätt visat förslagets oantaglighet.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag, hvilket jag tror vara det bästa under nuvarande förhållanden.

Häruti förenade sig Herr *Magni*.

Herr Adlercreutz: Då jag förra gången hade ordet, kom jag icke att beröra frågan om en ny jordegares rösträtt inom den kommun, der han förvärfvat fastighet. Denna fråga har emellertid sedan dess blifvit af andra talare afhandlad, och jag ber derföre nu att endast i största korthet få, mot Utskottets uttalade åsigt, att en ny egare af fastighet skulle vara berättigad att i kommunens röstlängd uppföras, äfven om han icke vore i kommunen mantalsskrifven, erinra, att hinder derför synas möta af stadgandet i 4 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, enär en sådan person, enligt nämnda paragraf, icke är medlem af kommunen och, enligt 8 §, ingen annan är berättigad att i en kommuns angelägenheter föra talan, än den, som af denna kommun är medlem. Om således en kommuns röstlängd skulle kunna ändras på det sätt, Utskottet här säger, så vore detta åtminstone i strid mot författningens tydliga ordalag.

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

Här har sagts, att författningens föreskrifter uti ifrågavarande afseende likformigt tillämpas öfverallt i landet. Rigtigheten af detta påstående vågar jag bestrida på grund af såväl egen erfarenhet i öfrigt, som ock särskildt hvad jag af ledamöter inom denna Kammare hört omtalas. Jag känner åtskilliga kommuner, der alldeles olika tillämpning af kommunallagarnes stadganden om rösträtt eger rum; och särskildt skulle jag kunna uppgifva två kommuner, der man icke anser sig berättigad att medgifva en person, som köpt fastighet och sålunda borde ega att för den föra talan, rösträtt, innan han blifvit för denna fastighet uppförd till beskattning till staten.

En talare har här anfört ett exempel, som skulle visa obilligheten af att medgifva rösträtt åt den, som nyss inflyttat i en kommun; men jag vågar hemställa, om icke det innebure en lika stor orättvisa i motsatt riktning, om den inflyttade personen förde med sig hela sin rörelse, hela sin förmögenhet, och således i det uppgifna fallet vore skattskyldig för mera än hela kommunen i öfrigt, samt denna kommun ändock skulle vara berättigad att besluta öfver hans medel, utan att han egde rätt att deremot inlägga ens den ringaste gensaga eller anföra några motskäl.

Jag har redan förut yttrat, att andra, möjligen bättre garantier, än dem jag tagit mig friheten föreslå, torde kunna utännas mot tilldelande af för hög rösträtt åt inflyttande personer; och om Lag-Utskottet endast fäst sig vid en förment ofullständighet härutinnan, hade det otvifvelaktigt varit Utskottets skyldighet att i detta afseende framlägga ett efter dess uppfattning fullständigt förslag. Jag hemställer till den värde talaren här i min närhet, om icke äfven han anser det vara grundlagsenligt, att Lag-Utskottet skall utarbета och förfullständiga de förslag, som af de enskilda motionärerna kunna blifva framställda. Man kan nemligen icke begära, särdeles om det är fråga om mera invecklade förhållanden, att den enskilde motionären skall kunna framlägga ett förslag, som kan tåla kritik från alla håll; och jag vågar nästan betvifla, att någon enda Kammarens ledamot är i stånd till något sådant; men just därför är det Utskottets skyldighet att utarbета de förslag, som från Kamrarna varda dit hänskjutna. I annat fall kan jag icke inse, att Utskottets arbete skulle tjena mycket till.

Slutligen ber jag att få anföra ett exempel, hvilket ytterligare visar, hurusom redan från första tiden efter kommunallagarnes tillkomst hos den auktoritet, som i kommunala lagfrågor är högsta instans, nemligen Kongl. Maj:t i Statsrådet, från hvilken prejudikat i dylika mål sålunda kunna sägas utgå, den uppfattning gjort sig gällande, att skattskyldighet och rösträtt inom en kommun med hvarandra stå i den närmaste förening. Jag syftar härmed på ett af Kongl. Maj:t den 11 November 1864 meddeladt beslut, och särskildt på de skäl, hvarpå sjelfva domslutet hvilade, ty rättsfallet i öfrigt var af temligen speciel art. Det hade nemligen inträffat, att en kommun försummat att under ett år, på sätt författningarne föreskrifva, uppgöra utgifts- och inkomstförslag för kommunen jemte debiterings- och uppbördslängd, hvilket skedde först påföljande år. Emellertid hade en person, som inom kommunen var skattskyldig för det år, under hvilket förslaget

och längden bort upprättas, samma år flyttat derifrån, men blef detta oaktadt i längden uppförd. Deröfver anförde han besvär och frågan kom till Kongl. Maj:t, som befriade honom från skattskyldigheten och såsom motif derföre anföres i det omnämnda utslaget, bland annat, att, som den utflyttade personen icke egde rättighet att deltaga i öfverläggning och beslut i kommunalstämma, som hölls i kommunen året efter utflyttningen derifrån, samt häraf åter måste följa att vid kommunalstämma, hållen å tid, som nyss nämnt är, icke lagligen kunde fattas något på den utflyttades rätt inverkan eller för honom bindande beslut; alltså etc.

Här är sålunda tydligen uttaladt, att den, som icke har rätt att deltaga i besluten inom en kommun, han är icke heller skyldig till någon utgift eller annan påföljd, som af dessa beslut kan härröra. Vill man således fråntaga en kommuns ledamot rättigheten att deltaga i besluten, så löper man fara, att, enligt Kongl. Maj:ts omförmälda i Statsrådet fattade beslut, som är ett verkligt prejudikat för kommunen, äfven förlora den skattskyldighet, som eljest skolat honom åligga.

Jag fortfar i mitt yrkande om återremiss.

Herr Johannes Jonson: Jag skulle icke hafva begärt ordet, derest den siste talaren icke gifvit mig anledning dertill, i det han talade om fastigheterna och skälen att derför ändra kommunallagarne.

Vid första påseendet af de föreliggande motionerna, kan man lätt komma till det antagande, att de föreslagna ändringarne i kommunallagarne, hvad fastighet på landet angår, skulle hafva något skäl för sig. Men, mine Herrar! Jag vågar påstå, att ett sådant antagande, efter mitt förmenande, är ett fullkomligt misstag. Den, som är någorlunda hemmastadd med tillämpningen och behandlingen af våra kommunallagar, skall snart finna, att motionärernes föreliggande förslag sakna praktisk erfarenhet och brist på förutseende om tillämpningen af de föreslagna förändringarne.

Jag vill nu i allra största korthet visa, huru motionärernes förslag, om de skulle antagas, i verkligheten skulle komma att taga sig ut. Om man antager, att en person förlidet år köpte en fastighet på landet, så vore han berättigad att samma år låta skattskrifva sig, för att som vanligt tillträda sin egendom vid nästa fardag, den 14 Mars i år. Inom nästa Maj månad skola bevillningsberedningarne vara verkställda, hvarefter taxeringskomitéerna sammanträda i slutet af Juni eller början af Juli. Sedan har man icke pröfningskomitén förrän i slutet af September, eller på flera ställen till och med i början af Oktober. Sedan den skattskyldiges bevillning således blifvit fastställd, skall efter vederbörligen styrkta utdrag af taxeringslängderna fyrktals-sättningen verkställas i November för att vara färdig till granskning af de skattskyldige minst 14 dagar, innan den ordinarie kommunal-stämman sammanträder i December. Har den nye egaren sålunda låtit i behörig tid skattskrifva sig, så kommer han att inskrifvas i den nya fyrktalslängden, som derefter börjar tillämpas genast vid nyåret. Att den nye egaren sålunda från den 14 Mars till årets slut blir utan rösträtt i den kommun, till hvilken han flyttat, är väl en sanning, men det är dock ej stort mer än nio månader, hvilken tid ej lär kunna

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Kongl. förord-
ningarne om
kommunalsty-
relse på landet
och i stad.
(Forts.)*

anses vara för lång för att göra honom förtrogen med den nya kommunens förhållanden, innan han der får utöfva rösträtt. Detta öfverensstämmer också med rättigheten att utöfva rösträtt, hvilken rättighet är beroende på hans deltagande i kommunens utskylder, hvilka bestämmas i den uppbörds- och debiteringslängd, som framlägges till granskning på samma gång som fyrktalslängden. Således har, så vidt jag vet, intet behof gjordt sig känt om ändring uti Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, hvad angår fastighet.

Af motionerna synes, att det icke så mycket är fråga om den kommunala rösträtten på landet, som icke mera om rösträtten i stad och ännu mera om den politiska än den kommunala rösträttens utöfvande. Hvad då först angår den kommunala rösträtten på landet för andra beskattningsföremål, så vill jag endast påpeka, hvad jag förut nämnt, att bevillningen icke blir fastställd förrän af pröfningskomitén i slutet af September eller början af Oktober månad. Har då någon af de skattskyldige klagat öfver taxeringskomiténs beslut, så kan det hända, att taxeringslängderna icke återkomma från Konungens Befallningshafvande förrän i November, så att man nätt och jemt får dem till den då förestående fyrktalssättningen. Detta lär väl också vara särdeles olämpligt, ty det kan ju hända, att en person taxeras till ett mycket högre belopp, derifrån han flyttar, än dit han kommer. Om man t. ex. tänker sig, att ett statsråd lemnar sin befattning och blifver landshöfding, så är det ju icke sagdt, att han såsom landshöfding får lika hög lön, som han förut hade såsom statsråd. Och då är det väl olämpligt, att han i den nya kommunen skulle få rösträtt för den större inkomst, hvarför han förut skattat inom en annan kommun. Och många andra exempel skulle kunna anföras. En handlande i en stad t. ex. skulle ju, om han flyttade ut på landet, kunna på grund af sin omfattande affärsrörelse i staden öfverrösta hela den kommun, der han inflyttat. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan, som ock på återremiss och fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 20,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat omförmälda utlåtande.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 112 Ja mot 53 Nej; varande således Utskottets hemställan bifallen.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets memorial N:o 21, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets utlåtande N:o 10, öfver väckt motion om antagande af en författning om skogseld.

§ 3.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets utlåtande N:o 22, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 47 § konkurslagen.

*Om ändring
af 47 §
konkurslagen.*

Utskottet hade hemställt,

att Riksdagen, med bifall till berörda motion, hvilken afgifvits inom Andra Kammaran af Herr *A. P. Lind*, (motionen N:o 76), måtte för sin del besluta följande förändrade lydelse af 47 § i konkurslagen den 18 September 1862:

»Fast egendom må ej före inställedagen försälgas, utan så är, att den för in-tecknad gäld utmätt blifvit.»

Beträffande detta ärende yttrade:

Herr *Gasslander*: Här föreligger ett i och för sig ganska obetydligt förslag till ändring af gällande lag; men mig förekommer det dock, som om Lag-Utskottet icke rätt väl lyckats i detta förslag.

Motionärens framställning afser, att värdering af konkursbo tillhörig fast egendom hädanefter icke skulle, på sätt i 47:de § konkurslagen föreskrifves, verkställas af domaren. Såvidt jag kan finna af Utskottets motivering, är detta äfven Utskottets åsigt; och i likhet med motionären anser också Utskottet, att detta syfte skulle vinnas derigenom att stadgandet i konkurslagen: »under anslagstiden låta gode männen fast egendom värderas, som i utsökningsbalken sägs» borttages. Det må vara mycket sant, att syftet derigenom vinnes i en del; men en sådan åtgärd skulle derjemte åstadkomma mycket annat, hvilket hvarken motionären eller Lag-Utskottet torde hafva åsyftat.

Jag ber till en början få nämna, hvilket äfven Utskottet intagit i sitt utlåtande, att utsökningsbalkens stadgande afser värdering af fastighet vid införsel eller då pant skall lagfaras; men någon försäljning af utmätt fastighet känner 1734 års lag icke till. Den stadgade, att när fast egendom utmättes för gäld, så fick fordringsegaren införsel uti fastigheten och egde att med den lagfara såsom i fråga om pantsatt fastighet stadgades. Derröre kunde icke heller utsökningsbalken tala om annan värdering af fast egendom, än den, som egde rum vid införsel eller lagfart å fast pant. Sedermera stadgades år 1798, att fordringsegaren kunde påfordra utmätt fast egendoms försäljning, på sätt angående annan utmätt egendom funnes stadgadt. Genom 1810 års förklaring stadgades vidare, att vid utmätning skulle fast egendom värderas af utmätningsmännen, dock var det gäldenären förbehållet att, om han ville, begära värdering af domaren. När nu i konkurslagen

Om ändring
af 47 §
konkurslagen.
(Forts.)

stadgades, att fast egendom skall värderas så, »som i utsökningsbalken sägs», afsågs dermed naturligtvis domarevärdering. Säkerligen var motivet dertill, att man icke ville utsätta konkursboet för det dröjsmål och den omgång, som skulle blifva en följd deraf, att fast egendom skulle värderas först af utmätningsmän och sedermera, om gäldenären var med denna värdering missnöjd, af domaren; och afsigten med detta stadgande var naturligtvis att påskynda boets utredning och egendomens försäljning, så snart inställedagen varit.

Nu hafva vi fått en ny utsökningslag. Denna upptager icke stadgandet i 1810 års förklaring, att gäldenären kan påkalla värdering af domaren, utan den säger, att värderingen skall verkställas af utmätningsmannen med biträde, om han finner sådant nödigt, af sakkunnige personer. Promulgationslagen till den nya utsökningslagen innehåller precis samma stadgande, som förut fans i utsökningsbalken om värdering af fast egendom vid införsel eller pant. Vidare säger samma promulgationslag, att, der hänvisning till utsökningsbalken i lag eller särskild författning förekommer, skall hänvisningen anses gälla nya utsökningslagen eller promulgationslagen. På grund af detta stadgande torde det åtminstone vara tänkbart, att hänvisningen i konkurslagen till utsökningsbalken bör gälla nya utsökningslagen snarare än promulgationslagen och att värderingen sålunda numera skall ske af utmätningsmannen i stället för domaren. Nu säger Utskottet i sitt betänkande, att det är det vanligaste fallet, att vid konkurs fastigheten försäljes i den ordning, som för utmätt fast egendom är stadgad, och deri tror jag mig mycket väl kunna instämma. Vid sådant förhållande synes mig nödvändigt, att värderingen af fastigheten verkställs under anslagstiden, så att egendomen kan utlysas på auktion så tidigt, att den kan försäljas genast efter inställedagen, och dessa åtgärder icke uppehållas längre än nödigt är. Om derföre en ändring i detta konkurslagens stadgande ansetts behöflig, synes den mig allra lättast kunna vinnas på det sätt, att ordalydelsen utbyttes mot denna mening, att »under anslagstiden late gode männen fast egendom värderas på sätt i den nya utsökningslagen säges»; ty derigenom hade fullkomligt tydligt uttryckts, att icke någon annan värdering erfordras än af utmätningsmannen, sasom i denna utsökningslag är föreskrifvet. Det torde väl kunna få anses för temligen gifvet, att det icke är skäl att uppehålla utredningen af ett konkursbo genom den omgång, hvarmed värderingen af fast egendom är förenad; och att i de flesta fall försäljning af sådan egendom icke får ega rum under anslagstiden, derom innehåller nästpåföljande ord i §:n ett uttryckligt stadgande. Men det är icke nog med, att den af Utskottet nu föreslagna lagförändring afskaffar något, som jag anser vara ganska nyttigt, nemligen att fast egendom skall värderas under anslagstiden, den råkar äfven att, om jag så får säga, skämma bort den senare delen af paragrafen, i hvilken Utskottet icke föreslår någon förändring. Det heter nemligen i nu gällande lag: »ej må dock sådan egendom (d. v. s. fast egendom) före inställedagen försäljas utan så är, att den för intecknad gäld utmätt blifvit». Detta stadgande var naturligtvis fullkomligt riktigt och tillämpligt vid den tiden, då nya konkurslagen infördes; men sedan dess hafva vi fått två nya författningar, den ena om förmånsrätt i fast

egendom och den andra om utmätning. I den förra, eller förmånsrättsförordningen, stadgas, att, om fast egendom utmätes, så medför denna utmätning alldeles enahanda verkan som inteckning, d. v. s. att, äfven om en fordran icke är intecknad men till gäldande deraf fast egendom utmätes, så medför detta samma verkan i afseende på förmånsrätt, som om fordringen varit intecknad, dock endast under den förutsättning, att icke konkurs inträffar inom en månad efter utmätningen, och att denna i föreskrifven ordning anmäles hos domaren. Vidare innehåller den nya inteckningslagen det stadgande, att fast egendom, som blifvit intecknad, får försäljas utan föregående utmätning. Så länge konkurslagens stadgande i förevarande § kvarstår oförändradt, så kan man möjligen vid tillämpningen under detta stadgande inränga förenämnda nya stadganden sålunda, att försäljning under anslags-tiden kan ske af fastighet dels för intecknad gäld, såväl då fastigheten blifvit utmätt som då försäljningen blifvit påkallad före konkursen, dels och för annan gäld, för hvilken genom utmätning i vederbörlig ordning vunnits förmånsrätt.

Men om man nu förnyar ordalydelsen i konkurslagens stadgande om försäljningen och utan att beakta de förändringar, som emellertid försiggått i andra härmed samband egande grenar af lagstiftningen, så synes man derigenom likasom gifva på hand, att dessa särskilda förhållanden icke få inverka på tolkningen af denna paragraf, och man skulle då möjligen kunna säga, att fast egendom icke före inställeldagen får försäljas, utan så är att den för intecknad gäld utmätt blifvit, och fastighet, som är intecknad men icke undergått utmätning, skulle icke kunna försäljas, äfven om försäljningen före konkursen påfordrats. Derigenom skulle sålunda fordringsegaren blifva uppehållen i sin rätt, men detta här väl näppeligen varit Utskottets mening och kan väl icke heller anses fullt lämpligt. För min del skulle jag derföre helst hafva velat yrka återremiss, men som jag inhentat, att Första Kammaren redan godkänt betänkandet och vid sådant förhållande en återremiss icke skulle leda till något resultat, ser jag för mig ingen annan utväg än att rösta för afslag å Utskottets hemställan. Men innan jag sett, huruvida denna åsigt jag uttalat vinner något understöd inom Kammaren, vill jag icke besvära Herr Talmannen med begäran om proposition på afslag, utan åtnöjer mig att hafva till protokollet uttalat mina erinringar, på det Högsta Domstolen, om förslaget kommer dit, må vid dessa erinringar fästa det afseende, hvaraf de möjligen anses förtjente.

Herr Thomasson: Hvad än den mycket kritiske representanten från Karlskrona med sitt långa föredrag bevisat, icke är det att stadgandet i första punkten af 47 § konkurslagen fortfarande är behöfligt. På grund af de skäl Utskottet anfört för borttagande af denna bestämmelse, yrkar jag derföre, att Kammaren ville bifalla Utskottets hemställan såsom Första Kammaren redan gjort. Äfven der finnas skarpa jurister, men ingen enda af dem har haft något att mot Utskottets förslag anmärka.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

*Om ändring
af 47 §
konkurslagen.
(Forts.)*

§ 4.

Skedde föredragning af Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6 angående tullbevillningen.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Pukterna 2 och 3.

De i dessa punkter föreslagna voteringspropositioner blefvo, hvar för sig, af Kammaren godkända.

§ 5.

*Angående
skyldighet för
utländsk man
att ställa bor-
gen vid talans
anställande
emot svensk
man inför
svensk myn-
dighet.*

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 23, i anledning af väckt motion om stadgande af skyldighet för utländsk man att vid talans anställande inför svensk myndighet mot svensk man ställa borgen för kostnad och skada.

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr J. P. Nilsson (motionen N:o 62), var ett så lydande förslag framställt: »att Riksdagen ville för sin del besluta en författning, som innefattar föreskrift för utländsk man, att han icke under annat vilkor får hos någon svensk myndighet väcka eller fortsätta talan mot svensk man eller svensk menighet, än att utländingen till den myndighet, som han anlitar, ingifver en af två svenske vederhäftige män undertecknad löftesskrift, deri de en för begge och begge för en såsom för egen skuld borga för den kostnad och skada, som myndigheten kan känna den utländske mannen skyldig att gälda».

Utskottet hade hemställt,

att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter det uppläsning skett af denna hemställan, anförde

Herr J. P. Nilsson: Jag har framkommit med min motion för att efter bästa förmåga söka afhjelpa de missförhållanden, som råda i detta fall. Det torde för Herrarne icke vara alldeles obekant, att vårt land är öfversvämmadt af utländingar. Desse komma i beröring med svenske medborgare och råka ofta i kollision med domstolarne. Utländing har flera gånger anställt rättegångar emot svenske medborgare och trakasserat dem både på det ena och andra sättet vid häradsrätten. Ofta har då rätten underkänt kändens påståenden och qvittat rättegångskostnaden. Utländingen har fortsatt sin hämdlystnad och gått till hofrätten och hofrätten har äfven underkänt hans påståenden samt dömt utländingen att betala rättegångskostnaden. Hvad har då händt? Kändens är skyldig ställa borgen för den kostnad han blifvit ådömd

för att fullfölja saken till Kongl. Maj:t. Flere gånger har Kongl. Maj:t icke allenast underkänt kändens påståenden, utan äfven ålagt honom att betala svarandens rättegångskostnad. Då har utländingen helt simpelt farit till sitt land igen, och svaranden har icke kommit i åtnjutande af hvad han blifvit tilldömd. Utskottet säger, att några större olägenheter icke torde hafva här af uppstått, äfvensom att svensken har säkerhet i den borgen, utländingen är skyldig ställa, då han går från hofrätten till Kongl. Maj:t. Men borgesmännen äro icke skyldige att betala mer än hvad hofrätten ådömt, men hvad svensken blifvit tilldömd i Högsta Domstolen, får han icke.

Angående skyldighet för utländsk man att ställa borgen vid talans anställande emot svensk man inför svensk myndighet.
(Forts.)

Jag vet, att någon förändring nu icke kan ega rum, sedan Första Kammaren bifallit Lag-Utskottets förslag, men jag har hört uppgifvas, att denna fråga skulle hafva väckt uppmärksamhet på högre ort, och jag önskar högeligen, att den olägenhet, som i förevarande hänseende nu förefinnes, snart blifver afhjelpat. Jag yrkar emellertid afslag å Utskottets förslag och bifall till min motion.

Herr Sjöberg: Äfven jag skall tillåta mig att yttra några få ord i föreliggande ärende.

Jag kan icke dela Lag-Utskottets uppfattning, att »några större olägenheter», såsom Utskottet säger, icke »veterligen inträdt» till följd deraf, att en lag saknas för de fall, motionen afser. Jag kan naturligtvis icke, till följd af de förhållanden, hvori jag befinner mig, nu bestämdt säga detta af egen erfarenhet, men domare här i Stockholm och flere aktade riksdagsmän från olika delar af riket hafva uppgifvit icke få fall af den ganska stora olägenheten, att, när en svensk man nödgas föra talan mot en utländsk man, denne helt enkelt kan, genom att aflägsna sig ur landet, undgå att gälda kostnad och skada, som honom af domstol ådömts.

Det är för öfrigt en omständighet, som jag vågar framhålla, emedan den icke blifvit af Lag-Utskottet anmärkt — något som jag finner ganska naturligt, då Utskottet af brist på tid ej kunnat egna frågan tillräcklig uppmärksamhet — och den är, att, så vidt jag känner — och jag har för några år sedan sökt göra mig bekant med frågan — det knappast finnes något civiliseradt land, der en sådan lag saknas. Till och med sådana stater, som icke kommit längre på civilisationens bana än Grekland och Turkiet, hafva lagar i detta hänseende. Jag tog mig äfven friheten att för några år sedan i samma ämne väcka en motion, hvilken blef i någon mån mera understödd af Lag-Utskottet än den nu ifrågavarande motionen. Lag-Utskottet vill visserligen trösta oss med, att frågan i sin helhet kan komma under pröfning, när ett förslag om ny rättegångsordning varder utarbetadt. Men jag hemställer, om icke detta är en dålig tröst, och om ej åtskilliga olägenheter under den långa tid, som till dess antagligen kommer att förflyta, kunna genom saknaden af hvarje föreskrift i ämnet uppstå, såsom motionären äfven påpekat. Emellertid finner jag, att för närvarande, då Första Kammaren bifallit Utskottets hemställan, icke något vidare är att göra åt saken; men jag har velat med dessa få ord reservera för mig rättigheten att vid en kommande riksdag framlägga en motion i ämnet.

*Angående
skyldighet för
utländsk man
att ställa bor-
gen vid talans
anställande
emot svensk
man inför
svensk myn-
dighet.
(Forts.)*

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet till

Herr Thomasson, som yttrade: Det, som bestämt mig och, som jag förmodar, äfven öfriga Lag-Utskottets ledamöter att tillstyrka afslag å den här behandlade motionen, har varit, att några större olägenheter, såvidt Utskottet har sig bekant, icke försports deraf, att någon lagbestämmelse i det af motionären angifna syftet icke förefinnes, och att följaktligen något trängande behof af en sådan lag icke är för handen. De skäl, som nu äro anförda för afslag å motionen, förebragtes äfven af Utskottet, då den siste ärade talaren, Herr Sjöberg — jag tror det var vid 1873 års riksdag — väckte en liknande motion, och dessa skäl blefvo då af båda Kamrarne godkända. Lag-Utskottet yttrade då, att enär det var att förvänta, att hela rättegångsordningen snart skulle blifva reviderad, vore det ej lämpligt att företaga en detaljförändring deri. Detta skäl torde ega ännu större giltighet nu, då vi äro betydligt närmare den tid, då en omarbetning af rättegångsordningen är att förvänta. Nu har här visserligen sagts, tvärt emot hvad Utskottet erfarit, att det verkligen försports stora olägenheter deraf, att vi icke hafva en lagstiftning i detta afseende, något som jag dock fortfarande vågar att betvifla, och att det icke skulle finnas något civiliseradt land, som saknade en sådan lagstiftning. Jag ber likväl att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet uppå, att Danmark och Norge väl lära få räknas till de civiliserade länderna, men att i intetdera af dessa länder finnas bestämmelser uti ifrågavarande hänseende. För öfrigt får man ej föreställa sig att saken skulle vara på det klara med en så enkel och allmänt hällen bestämmelse, som den motionären föreslagit. Af den lilla historiska utredning om främmande länders lagstiftning i ämnet, som Utskottet förutskickat sitt utlåtande, torde Kammarne hafva inhämtat, att i de flesta länder äro många inskränkningar, vilkor och undantag gjorda från den allmänna regeln, att utländsk kärande skall ställa borgen. Som man ser äro nästan alltid handelssaker undantagna i detta afseende. För öfrigt är lagstiftningen oftast grundad på reciprocitetsprincipen och fördrag med andra makter. Allt detta bör betraktas; och det skulle säkert icke lyckats Lag-Utskottet, äfven om det funnit tidpunkten lämplig, att framlägga ett fullständigt och tillfredsställande förslag i ämnet. Att förorda en underdånig skrifvelse åter skulle icke ledt till annat än hvad ty förutan kommer att ske, eller att lagberedningen, då den skall utarbета förslag till ny rättegångsordning, också kommer att föreslå bestämmelser i det af motionären angifna syfte, hvilket så mycket säkrare kan antagas, som både lagkomitén och gamla lagberedningen afgifvit förslag derom.

Jag anhåller på dessa grunder om bifall till Utskottets hemställan.

Herr J. P. Nilsson: På grund af hvad Lag-Utskottets ärade vice ordförande nyss behagade yttra, ser jag mig föranlåten att ännu en gång begära ordet i frågan. Den ärade vice ordföranden sade nemligen, att inga olägenheter af nuvarande förhållanden försports, som kunnat gifva Lag-Utskottet anledning att föreslå en

lagstiftning i ifrågavarande hänseende. Jag undrar, hvad hans mening härmed kunde vara. Kanske var det, att man skulle samlat rättegångshandlingarne i alla sådana mål, som under senare tider afgjorts och der sådana olägenheter visat sig, samt framlägga dessa handlingar till Lag-Utskottets granskning. Men i så fall tror jag, att endast med genomgående af de handlingar som härutinnan kunde förevisas skulle Lag-Utskottet haft full sysselsättning under denna riksdag; ännu mera då, om man samlat från hela riket. För min del tror jag det vara onekligt och obestridligt, att olägenheter af det nuvarande tillståndet i detta hänseende både funnits och ännu finnas. I anledning häraf, och då hvad i öfrigt anmärkts mot min motion icke synes mig vederlägga hvad deri anförts, vidhåller jag mitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Angående skyldighet för utländsk man att ställa borgen vid talans anställande emot svensk man inför svensk myndighet.
(Forts.)

Herr Berg: Efter den upplysning, som här meddelats, att Lag-Utskottets utlåtande är af Första Kammaren bifallet, kommer icke heller jag att framställa något yrkande i annan riktning, men jag vill likväl gifva till känna, att jag tror, det något i den syftning här föreslagits icke skulle vara otjenligt. Jag tror mig veta, att det icke så få gånger inträffat, att utländing, som fört rättegång i Sverige och tappat densamma, har jemte det han vägrat betala sin vederpart, äfven vägrat att betala expeditionslösen. Såsom känt är, utgår denna lösen numera vid vissa domstolar i stämpelpapper och utgör således en inkomst för staten. Jag erinrar mig åtskilliga fall, då jag i Hof-rätten sett expeditioner tillbakakomma, med förklaring att parten icke velat lösa dem, och ingen åtgärd för indrifning af denna lösen har kunnat vidtagas, därför att parten varit utländing. Jag tror, att det icke är rätt att så får ske eller att en part får föra rättegång och åtnjuta de förmåner, som deraf kunna följa, utan att behöfva underkasta sig de skyldigheter, som med rättegångens förande äro förenade. Såsom jag redan sagt, skall jag dock icke framställa något yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena, framstälde Herr vice Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å nämnda hemställan samt bifall i stället till motionärens förslag; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 23,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottes hemställan, bifallit Herr J. P. Nilssons ifrågavarande motion.

Voteringen försiggick och utföll med 74 ja mot 58 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 6.

Sammanjemkningsförslag rörande förordningen angående tillsättning af presterliga tjänster.

Till behandling förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 24, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande N:o 4, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

I *punkten 1* hade Utskottet gjort följande hemställan:

att Kamrarne ville, med frånträdande af sina beslut rörande § 11 i det af Utskottet framlagda förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster, godkänna följande lydelse af denna §:

»Vid omröstning till förslag skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhåller mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit, dervid, i händelse af lika röster, ordförandens röst gifver utslaget. Lag samma vare, der flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt.»

Efter föredragning häraf anförde:

Herr Wieselgren: Då för icke länge sedan till Kammarens behandling förelåg ett betänkande om nöd-civiläktenskapets införande, framställes yrkande om ett beslut, hvilket af vice ordföranden i Lag-Utskottet, med hvilken åtskillige Utskottets medlemmar instämde, afvisades på den grund, att, såsom han förklarade, detsamma vore i princip stridande mot det beslut Första Kammararen i enlighet med Lag-Utskottets tillstyrkan redan fattat och därför icke kunde af Lag-Utskottet dermed sammanjemkas. Man fick häraf skäl att antaga, att i ett annat fall, der olika meningar af principiellt olika beskaffenhet i de båda Kamrarne gjort sig gällande, Lag-Utskottet icke heller skulle ansett möjligt att åstadkomma något sammanjemkningsförslag. Denna förväntan har emellertid visat sig oriktig, ity att Lag-Utskottet i nu föredragna betänkandet verkligen försökt åstadkomma, hvad dess vice ordförande förut förklarat vara — *omöjligt*.

Jag vill nu icke ingå i något skärskådande af det föreliggande förslaget, då, såsom vi alla känna, detsamma blifvit af Första Kammararen afslaget och sålunda icke kan leda till något resultat. Jag vill endast såsom min vissa förmodan uttala att, då, med godkännande af den föreslagna sammanjemkningen, ett par mycket viktiga punkter af Andra Kammarens beslut skulle blifva undanskjutna, jag föreställt mig, att Kammararen i hvarje fall icke skulle kunnat ingå på detta förslag. Men då det i sjelfva verket icke är något sammanjemkningsförslag — jag är i detta fall af samma tanke som reservanterne, Herrar Ribbing och Lothigius — yrkar jag för min del helt enkelt och utan att vi-

dare ingå i bedömande af vare sig denna eller någon af de följande punkterna, afslag å Utskottets hemställan.

Herr Anders Persson: Jag vill be att få förena mig om det yrkande, som blifvit framställt af den siste ärade talaren. Vid det förhållande, att Första Kammaren redan afslagit Utskottets nu föredragna hemställan, torde det icke vara skäl för Andra Kammaren att nu ingå i en närmare pröfning eller granskning af det framlagda sammanjemkningsförslaget, hvarför jag hemställer, att Kammaren ville, med afslag å den föredragna punkten, låta vid den förut i ämnet förda diskussionen bero.

Herr Linder: På de skäl, som redan blifvit under diskussionen andragna, ber jag att få yrka afslag å Utskottets hemställan så väl i denna punkt som ock i de följande. Jag kan nemligen icke finna, att hvad Lag-Utskottet här åstadkommit verkligen utgör ett sammanjemkningsförslag i den mening, 63 § Riksdagsordningen torde afse. Ty dermed menas väl, att den ena Kammaren kan i vissa delar och den andra Kammaren i andra delar behöfva uppgifva sitt en gång fattade beslut, för att enas om ett gemensamt beslut. Då emellertid nu så är, att Första Kammaren afslagit alltsammans, kan det ju icke leda till något praktiskt resultat att här vidare afhandla frågan; och den diskussion, som kunde komma att i Kammaren föras angående innehållet af ifrågavarande §, kan i allt fall ej blifva mera upplysande än den var förra gången, frågan förelåg. Då det således icke torde tjena till någonting att nu förnöta tiden med vidare tal om Lag-Utskottets föreliggande utlåtande, vill jag för min del endast yrka afslag å såväl den nu föredragna punkten som jemväl de följande.

Herr Ola Månsson: Vid det förhållande, som inträffat, att nemligen Första Kammaren afslagit Lag-Utskottets här framlagda sammanjemkningsförslag, inser också jag för min del, att intet vidare är att vid saken åtgöra. Eljest håller jag före, att Utskottets förslag innebär en förbättring i flera afseenden, hvarför jag skulle hafva önskat förslagets antagande, i fall jag hade sett någon utsigt till att detsamma kunnat blifva upphöjdt till lag, hvilket emellertid nu, till följd af Första Kammarens motstånd, icke kan ske. För öfrigt förefaller det mig besynnerligt, att Första Kammaren icke har kunnat tåla vid ifrågavarande förslag, hvilket likväl efter mitt förmenande icke går längre på reformernas väg, än att nämnda Kammare bort kunna våga sig på ett bifall dertill. Då detta nu ej skett, har jag intet yrkande att framställa.

Herr Smedberg: Ett par föregående talare hafva klandrat Utskottets förslag och sagt, att det ej vore ett sammanjemkningsförslag, men de hafva icke behagat uppgifva, huru ett sådant skall se ut. För min del anser jag, att, om den ena Kammaren gifver något efter på sin åsigt och den andra gör på samma sätt, blir deraf ett sammanjemkningsförslag. På sådant sätt har Utskottet äfven sökt att gå till väga, och jag hade också hoppats, att Första Kammaren skulle kunnat

Sammanjemkningsförslag rörande förordningen angående tillsättning af presterliga tjänster.
(Forts.)

Sammanjemkningsförslag rörande förordningen angående tillsättning af presterliga tjänster.
(Forts.)

godkänna det framlagda förslaget. Men då så icke skett, torde icke heller denna Kammare böra frångå sitt förra beslut i frågan, utan stå fast dervid.

Som vi veta, finnes på kyrkolagstiftningens område äfven en tredje myndighet, som har ett ord med i laget, nemligen kyrkomötet. Men då man nu sett, att Riksdagen ej velat gå in på hvad kyrkomötet för sin del antagit, och icke ens Riksdagens båda Kamrar kunna blifva ense om något beslut härvidlag, är det ju omöjligt att någonsin komma till ett resultat. På det sättet torde vi på kyrkolagstiftningens område aldrig komma ur fläcken, då vi ej ens kunna komma öfverens om ett föreliggande sammanjemkningsförslag.

På de af mig nu anförda skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan, ehuru jag inom Utskottet bidragit till beslutet derom.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall för min del icke klandra Lag-Utskottet, utan vill tvärtom hembära Utskottet min tacksamhet, därför att det genom sitt här föreliggande förslag har sökt sammanjemka de olika åsigterna i denna fråga. I likhet med de föregående talarne skall icke heller jag nu inlåta mig i något yttrande om sjelfva förslaget, alldenstund detsamma ju redan af Första Kammaren blifvit afslaget. Jag skulle därför vilja hemställa, att Kammaren måtte vidhålla sitt en gång fattade beslut i frågan och sålunda afslå den nu föredragna punkten, der det synes att Första Kammaren icke vill gå oss till mötes.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, blef Utskottets förevarande hemställan afslagen.

I fråga om *punkten 2*, som dernäst upplästes, anförde

Herr Wieselgren: Jag anhåller, att Kammaren måtte, med vidhållande af sitt föregående beslut i frågan, afslå den föredragna punkten.

Vidare yttrades ej. Punkten afslogs.

Innan föredragning derpå skett af *punkten 3*, lemnades ordet på begäran till

Herr Lyttkens, som yttrade: Som redan två punkter blifvit afslagna, så anhåller jag, att de öfriga icke upplåsas, utan att endast nummern uppropas.

Detta förslag bifölls; hvarefter *punkten 3* till föredragning anmäldes samt blef af Kammaren afslagen.

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

Punkten 5.

På grund af sitt förut i ämnet fattade beslut biföll Kammaren hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt.

§ 7.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 25, i anledning af ifrågasatt lagförklaring beträffande den ansvarighet för enskilda sedelutgivande bankers förbindelser, som må åligga de solidariske bolagsmännen.

Uti sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 36, hade Herr *Liss Olof Larsson* omförmålt, hurusom rörande tolkningen af den i berörda ämne nu gällande bestämmelse tvenne hufvudmeningar förefunnes, innebärande, *den ena*, att, så snart en sedelutgivande bank ej förmådde efter ordalydelsen fullgöra sina förbindelser, och detta vore fullt ådagalagdt, t. ex. derigenom att bankrörelsen på sådan grund blifvit instäld, en hvar, som hade förfallen fordran hos banken, skulle ega att genast för samma fordran söka hvilken af de solidariske bolagsmännen, han ville, och *den andra*, att först sedan genom försigångsen utredning af banken och dess angelägenheter det vore ådagalagdt, att brist förefunnes och denna blifvit till siffran bestämd, bankens borgenärer egde att med sina anspråk vända sig mot de solidariske delegarne; varande af motionären föreslaget och yrkadt: *dels* att Riksdagen måtte för sin del besluta och till Kongl. Maj:t, med begäran om Hans nådiga stadfästelse, i underdånighet öfverlemnas en förordning, innefattande bestämd och tydlig förklaring, hvad som i afseende å det ämne, hvilket utgjorde föremål för de omförmålda båda stridiga meningar och uppfattningar, vore med gällande lagar och författningar öfverensstämmande; *dels* att motionen måtte öfverlemnas till Lag-Utskottet, för att detta måtte, efter den strängaste och samvetsgrannaste pröfning af lagens ord och mening, afgifva det förslag, som funnes dermed mest förenligt.

Utskottet hade hemställt,

att motionen icke måtte till någon vidare åtgärd föränleda.

Angående ifrågavarande utlåtande, vid hvilket särskilda reservationer, afseende dels Utskottets hemställan, dels den därför begagnade motivering, voro fogade af Herr *von Gegerfelt*, med hvilken Friherre *Hamilton* och Herr *Widmark* instämt, af Grefve *Mörner*, af Herr *Samzelius* samt af Herrar *Magnus Jonsson* och *Gunnar Eriksson*, anförde

Herr *Themptander*: Det anmärkningsvärda i denna sak är, att, under det meningarne äro delade i två bestämdt skilda läger i fråga om hvad nu gällande bestämmelser rörande delegarnes i enskilda sedelutgivande banker ansvarighet skola anses innefatta, man deremot är temligen ense derom, att, till vilkendera meningen man än sluter sig, man i tillämpningen stöter på stora svårigheter och framkallar svårösta rättsförvecklingar, hvilket också motionären i sin motion uttryckligen erkänner.

Detta synes mig bevisa, att man ej kan hjälpa saken endast genom en lagförklaring af den beskaffenhet, motionären ifrågasatt, utan

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

att här förefinnes en brist i lagstiftningen, som måste afhjelpas, såvida man vill hafva frågan om den solidariska ansvarigheten ordnad på ett förnuftigt och mot ändamålet svarande sätt. Denna brist består enligt min tanke deri, att vi sakna närmare bestämmelser om den form, under hvilken man kan göra de enskilda delegarnes solidariska ansvarighet gällande. Denna brist sammanhänger åter med en annan brist, som består deri, att det konkursförfarande, som i allmänhet enligt gällande konkurslag användes, då en person afträder sin egendom till sina borgenärer, icke på långt när är med fördel för borgenärerne tillämpligt med afseende å enskilda banker, och de särskilda bestämmelser, som i 1848 års förordning äro meddelade angående konkursförfarandet med afseende å enskilda banker, äro ännu mindre tidsenliga och egnade att underlätta utredningen af en i konkurs försatt enskild bank. Det lär emellertid vara ganska antagligt, att, om man kunde få till stånd en konkurslagstiftning, som vore fullt lämplig för enskilda banker, det icke skulle blifva så synnerligen svårt att i konkursförfarandet inordna en särskild procedur för att göra gällande delegarnes solidariska ansvarighet. Man skulle derigenom kunna få ett förfarande, som hade närmaste likhet med det, som finnes stadgad i England och på hvars tillämpning vi nyligen sett exempel. Konkursförvaltningen i den under utredning försatta banken — hvilken förvaltning, i förbigående sagdt, måste konstitueras på helt annat sätt, än man i allmänhet tillsätter gode män eller sysslomän i en konkurs — skulle nemligen kunna be- myndigas att, i den mån bankens tillgångar beräknades ej förslå till gäldande af bankens förbindelser, verkställa uttaxering af tillskott hos aktieegarne och sedermera förnya denna åtgärd efter krafvet af sedermera sig företeende omständigheter. Detta vore ett förfarande, som dessutom hade ganska stor likhet med det, som tillämpas vid åtskilliga andra bolag. Vi hafva som bekant många bolag — jag minnes särskildt vissa försäkringsbolag — der endast en mindre del t. ex. $\frac{1}{10}$ af aktiekapitalet, är inbetaldt, under det att aktieegaren afgifvit förbindelse för den återstående delen. Då ett så beskaffadt bolag gör konkurs, inträffar naturligtvis, att konkursförvaltningen måste infordra tillskott på grund af aktieegarnes afgifna förbindelser. Ett liknande förfaringssätt kunde ju tillämpas på de enskilda sedelutgifvande bankerna, ehuru der naturligtvis delegarnes ansvarsförbindelser gälla för ett obegränsadt belopp.

Anledningen, hvarför jag velat fästa uppmärksamheten på det samband, som kan finnas mellan den af motionären å bane bragta viktiga frågan och behovet af en förändring i konkurslagstiftningen för enskilda banker, är den, att jag önskat få erinra Kammaren om de upplysningar, som i går af Hans Excellens Herr Statsministern meddelades i Första Kammaren, då förevarande fråga der förekom till behandling. Hans Excellens upplyste nemligen, att frågan om behovet af en förändrad konkurslagstiftning för enskilda banker ådragit sig regeringens uppmärksamhet och att den gjorts till föremål för behandling af en komité. Förhållandet härmed är, att, då den komité, som på grund af senaste Riksdags framställning förordnades att utarbeta förslag till lag om inteckning i jernväg, under fortgången af sitt arbete funnit, att det mål, som åsyftades med inteckningsförfarandet, icke kunde vinnas, om

man icke tillika såge till, att konkursförfarandet i fråga om enskilda jernvägsbolag, som afträdde sina tillgångar till borgenärers förnöjande, förändrades, så ingick komitén till Kongl. Maj:t med hemställan om bemyndigande för komitén att sysselsätta sig äfven med denna fråga. Dertill lemnade Kongl. Maj:t sitt medgifvande enligt nådigt bref den 3 sistlidne Januari. Men i sammanhang med föredragningen inför Kongl. Maj:t af komiténs nyssnämnda hemställan anmälde Hans Excellens Herr Statsministern, att han funnit, att »enahanda grunder, som förefunnes för att stadga ett särskildt konkursförfarande, då en jernväg afträdde till konkurs, jemväl kunde återopas för likartade bestämmelser i flere fall och deribland för utredningen af enskilda banker, hvarom tillfylltsgörande föreskrifter icke kunde anses meddelade i nådiga förordningen den 6 Oktober 1848.»

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

På grund af denna anmälan beslöt Kongl. Maj:t, att »komitén skulle i ett sammanhang taga i öfvervägande frågan om hvilka särskilda föreskrifter funnos lämpliga för utredningen af tillgångar, som blifvit till konkurs afträdde, ej mindre af jernvägsegare, än af enskilda banker och andra dermed jemförliga bolag och affärsfirmor, samt till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt förslag härutinnan.» Då således frågan om en förändrad konkurslagstiftning för enskilda banker är föremål för en komiténs behandling, och det af motionären berörda ämnet har ett ganska nära sammanhang dermed, hvarför det låter tänka sig, att arbetet på den förra frågan kan gifva ett uppslag till lösning jemväl af den senare på ett sätt, hvarigenom man möjligen kan sammanjemka de stridiga meningar, som nu förefinnas, så har jag härå velat fästa Kammararens uppmärksamhet, på det att Kammararen i denna omständighet må kunna hemta ett ytterligare skäl för bifall till det slut, hvartill Utskottet kommit.

Det tyckes visserligen, som den skiljaktighet, hvilken i detta ämne eger rum beträffande den fråga, motionen afser, skulle hafva inom Utskottet sträckt sig äfven till frågan om den motivering, som skulle användas för det slut, hvartill man velat inom Utskottet komma, och det vore möjligen åtskilligt att säga om denna motivering, men jag tror ej att Kammararen på denna sena timme kan vara mycket benägen att sysselsätta sig med huruvida man skall använda de ena eller andra af de utaf Utskottet och reservanterne begagnade formella skäl för att komma till det slut, hvari Utskottet stannat.

Med stöd af hvad jag nyss haft äran anföra, anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Talmannen, som återkommit, under det Herr Themptander afgaf sitt yttrande, lemnade härpå ordet till

Herr Liss Olof Larsson, hvilken yttrade: Efter det förklarande, som den föregående talaren nu lemnat och efter de upplysningar, som Hans Excellens Herr Statsministern i går afgifvit i Första Kammararen, torde man måhända anse, att all diskussion i denna fråga skulle vara öfverflödigt. För min del tror jag dock, att frågan är af så utomordentligt stor vikt, att jag icke drager i betänkande att till och med på denna sena timme upptaga Kammararens tid, i synnerhet som nyssnämnda upplys-

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarsfrihet.
(Forts.)

ningar icke äro egnade att i synnerlig mån lugna mina farhågor. Dessa upplysningar gingo ut derpå, att en komité af Kongl. Maj:t erhållit uppdrag att utarbete förslag till lag om förfarandet, då enskilda banker och andra dermed jemförliga bolag gjort konkurs. För min del säger jag, att detta icke innefattar den lagförklaring, som åsyftas, utan en ny lag. Dessutom vet man icke, när komitén kan inkomma med sitt betänkande till Kongl. Maj:t, och huru den lag kan komma att se ut, som Kongl. Maj:t sedermera vill föreslå Riksdagen, och när den varder antagen. För öfrigt är jag tveksam, huruvida den lag, som möjligen kan blifva en följd af komiténs framställning, kan hafva retroaktiv verkan i fråga om de bankbolag, som före lagens antagande fått koncession och oktroj. Det är derföre som jag anser det vara för Riksdagen nödigt att taga frågan i betraktande.

Innan jag ingår i pröfnig af de motiv, som Utskottet anført till afslag å min motion, ber jag att få yttra några ord med anledning af några uttalanden, som gjorts mot motionen och senast i går i Första Kammaren af en ledamot derstädes på stockholmsbanken. Han yttrade nemligen, att motionen vore att betrakta såsom ett aktstycke, tillhörande en alltjemt fortgående och likasom planmässigt bedrifven agitation mot de enskilda bankerna. Jag hade icke trott, att man skulle göra mig denna tillvitelse för min motion, ty i så fall har man mycket misstagit sig om de bevekelsegrunder, som föranledt mig att väcka densamma. Jag har i min motion angifvit dessa och tänkte, att jag skulle blifva trodd på mina ord. Mina motiv hafva tvärtom varit att skydda de enskilda bankerna, icke att understödja någon agitation mot desamma, och jag tror, att, om Lag-Utskottet behagat afgifva en sådan förklaring, som jag åsyftat och som jag för min del tror är den rätta, nemligen att de solidariska delegarnes betalnings-skyldighet inträder genast, så snart banken vägrar att fullgöra sina förbindelser, och denna tolkning blifvit af Riksdagen bifallen, denna skulle hafva bidragit att lugna den upprörda sinnesstämning, som för närvarande är rådande just mot de enskilda bankerna, mycket mer än någon annan åtgärd.

Denne ärade ledamot klandrade mig äfven, derföre att jag icke tagit i tu med frågan redan vid 1874 års riksdag. Detta klander synes mig temligen oförtjent; ty skulle man taga sig före att klandra enskilda representanter och äfven Riksdagen i sin helhet, derför att man sent tagit i tu med en eller annan fråga, så tror jag man i allmänhet komme att stå sig ganska slätt. Jag är icke säker på, om icke den ärade talaren var ledamot af borgareståndet, då konkurslagen antogs; och om så var, förefaller det mig besynnerligt, att han icke då tog i tu med den sedermera af honom med så mycken kraft bedrifna frågan om administration af gäldbunden mans bo; dertill hade varit en särdeles passande tidpunkt, då konkurslagen antogs.

Vidare klandrade mig samme ärade talare för det jag skulle yttrat, att det vore ett äfventyrligt företag att drifva bankrörelse med sedelutgifningsrätt, och han tillade för egen del, att det hade han aldrig hört.

Om den ärade talaren sagt det för åtskilliga år sedan, skulle jag förstått honom, men att han i går kunde yttra sig så, det förvånar

mig verkligen på det allra högsta och det synes mig därför, som om han talat mot den erfarenhet, som denne talare utan tvifvel i likhet med många andra fått vidkännas åtminstone under den senaste tiden, att det nemligen icke är så alldeles utan risk och äfventyr man bedrifver bankrörelse så som han bedrifvit den.

Sedermera har han gått in på bedömande af de motiv, som, efter hans uppfattning, ledt mig vid afgifvandet af min motion, och sagt, att det varit bättre, om jag tagit mina ingifvelser från annat håll än det, hvarifrån denna motion upprunnit.

Jag får säga, att mina motioner och förslag i allmänhet tager jag från min renaste öfvertygelse om hvad jag anser rätt och för landet nyttigt, och att jag icke räknar ut i procenttal, huru mycket jag kan förtjena på det ena eller andra förslaget, om det går igenom, utan tager frågan såsom den är och tänker endast på, huruvida det kan vara fördelaktigt och gagnande för samhället i dess helhet.

Det förefaller mig, som om ingen tvekan borde kunna uppstå derom, att den fråga, hvarom min motion handlar, är af så vigtig beskaffenhet, att intet tvifvelsmål borde få ega rum om lagens anda och mening i ty fall. Det är en sak, som så djupt ingriper i eganderätten och hela samhällslifvet, att jag ej kan annat än anse det vara af behofvet högeligen påkalladt, att man får visshet om huruledes lagen bör tolkas, om en domstol kommer att derom döma.

En ärad reservant har visserligen förmenat, att det vore tids nog att begära en lagförklaring, sedan det verkligen visat sig, att villrådighet i fråga om lagens tillämpning hos de lagskipande myndigheterna förekommit, men kan det vara tillrädligt att hafva den saken oafgjord, och att först få den frågan pröfvad af domstolarne med den rådande långsamheten i rättskipningen — och hvem vet för öfrigt, huru saken skulle te sig, då den ändtligen hunnit att genomvandra alla instanserna, och huru många olyckor hafva då ej redan inträffat? Eller kan man påstå att ifrågavarande lag är tydlig och klar? Ja, nog synes den mig klar, men meningarne derom äro ändå så skiljaktiga, att man näppeligen träffar 2 personer på samma gång, som derom hafva samma åsigt. Den ene säger, att den solidariska ansvarigheten inträder, så snart banken icke längre förmår att uppfylla sina förbindelser, och den andre, att denna ansvarighet vidtager först sedan banken blifvit utredd och man derigenom får se, huruvida brist förefinnes. Detta är en så himmelsvid skilnad i åsichter, att en lagförklaring är synnerligen af nöden och ingalunda borde uppskjutas, till dess tillämpning af lagen kan komma i fråga, ty med skäl kan man säga: då är det för sent.

Jag tror för min del att de nuvarande finansiella svårigheterna till stor del och väsentligen hafva sin orsak i det förhållandet, att man i allmänhet icke vet, hvilken trygghet man eger i de enskilda bankerna; och jag är öfvertygad, att, om Riksdagen afgäfve och Kongl. Maj:t godkände en förklaring gående derpå ut, att i samma ögonblick en enskild bank instälde sina utbetalningar de solidariske bankdelegarne vore skyldiga att med all sin egendom genast träda i ansvar för bankens förbindelser, så skulle icke någon sätta i fråga att taga ut sina depositioner eller upp- och afskrifningsbelopp, af det skäl att de vore rädda för bankens förmåga att infria sina förbindelser.

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarsfrihet.
(Forts.)

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

Jag tror sålunda, att en sådan förklaring skulle vara högst nyttig och bidra att stilla den oro, som förefinnes i landet, långt mera än det föreslagna 30 millioners-lånet eller hvad annan utväg, som kan ifrågasättas till afhjelpande af den betryckta finansiella ställningen, hvori vi oss befinna. Det hade för den skull, enligt min öfvertygelse, varit högeligen önskligt, om Lag-Utskottet behagat afgifva en förklaring, huru lagen i denna del bör rätteligen tolkas. Men Lag-Utskottets majoritet har nu sagt, att min motion icke innehåller något förslag. Jag vill då i förbigående nämna, att mot Utskottets beslut äro icke mindre än nio ledamöter reservanter, hvilka sins emellan biträdt olika meningar. Deraf synes, huru svårt det varit för Utskottet att komma på det klara med frågan. Tre ledamöter ville, att Riksdagen skulle afläta en skrifvelse till Kongl. Maj:t; två ledamöter ville, att Utskottet skulle afgifva förslag i frågan o. s. v., men flertalet synes endast ha sökt efter, huru man med minsta besvär och ansträngning skulle komma ifrån frågan; sättet huru det skedde, var likgiltigt.

Såsom jag nyss nämnde, säger Utskottet, att min motion icke innehåller något förslag. Ja, det beror på, huru man tager det. Motionen innehåller dock den framställning, »att Riksdagen må för sin del besluta och till Kongl. Maj:t, med begäran om Hans nådiga stadfästelse, i underdånighet öfverlemna en förordning, innefattande bestämd och tydlig förklaring, hvad som i afseende å det ämne, hvilket är föremål för de omförmälda båda stridiga meningar och uppfattningar, må vara med gällande lagar och författningar öfverensstämmande».

Är icke det ett förslag till en Riksdagens åtgärd? Huru många gånger har icke Lag-Utskottet upptagit motioner, som innehållit de mest sväfvande yrkanden om skrivelser i det ena eller andra syftet, och tillstyrkt på det och det sättet aflåtande af skrivelser till Kongl. Maj:t. Jag skulle kunna åberopa tjugotals exempel på, att samma Lag-Utskott, som nu yttrat att min motion icke innehåller något bestämt förslag, tillstyrkt till skrivelser, på grund af motioner som till sitt innehåll varit af långt mera sväfvande och obestämdt innehåll än min ifrågavarande motion. Behandlingsättet af min motion är en alldeles ny åsigt, som förut icke har af detta Utskott tillämpats.

I motionens andra punkt anhalles vidare: »att motionen måtte öfverlemnas till Lag-Utskottet, för att detta må efter den strängaste och samvetsgrannaste pröfning af lagens ord och mening afgifva det förslag, som finnes dermed mest förenligt.» Således är det icke jag, som skickat denna motion på Lag-Utskottet, utan det är Riksdagens Andra Kammare, som gjort detta och med detsamma ålagt Lag-Utskottet att besvara motionen, men detta har Lag-Utskottet likväl icke brytt sig om och derigenom har Utskottet visat, att det icke heller bryr sig om, hvad de för Riksdagen antagna reglementariska föreskrifter innehålla, ty der stadgas i § 7: »Anser ständigt Utskott ett dit hänvisadt ärende ej tillhöra dess befattning, åligge Utskottet att derom senast inom åtta dagar, efter det målet till Utskottet inkom, afgifva utlatande till Kammaren» o. s. v.

Denna motion har dock Utskottet behagat ligga på i flera veckor, och när Utskottet äntligen kommer fram med sitt utlatande, så säger det helt simpelt, att motionen icke innehåller något förslag och derföre slopa vi motionen helt enkelt, utan att pröfva densamma; ansåg

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

Utskottet sig icke ega rätt eller skyldighet att ingå i pröfning af motionen, så hade Utskottet bort återlemna densamma till Kammaren; men som Utskottet då otvifvelaktigt fått den åter, så behölls den, hvarigenom Utskottet åtminstone för denna gång kunde ligga ihjel motionen. Låt oss nu tillse hvad Riksdagsordningen i § 42 mom. 1 har att förmäla; der heter, »Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarne dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag» o. s. v. Det är — såsom jag förut erinrat — Riksdagens Andra Kammare, som hänvisat motionen till Lag-Utskottet, och detta på grund af stadgandet i nämnde paragraf i Riksdagsordningen, enligt hvilken paragraf Lag-Utskottet är skyldigt att behandla motionen, såvida icke Utskottet ansett, att motionen icke tillhört detsamma; men i sådant fall ålåg det Utskottet, enligt de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen, att hafva skickat tillbaka motionen inom åtta dagar, hvilken skyldighet dock Utskottet alldeles icke fullgjort, och dermed också visat att Utskottet åtminstone de åtta dagarne ansåg sig böra behandla motionen på sätt grundlagen föreskrifver.

I sina motiv yttrar Utskottet, dels att motionen icke innehåller något förslag, dels ock att den icke afser förbättring af civillag. Jag undrar likväl, om det icke kan kallas ett förslag till förbättring af en lag, då det är fråga om förtydligande af ett lagstadgande, rörande hvilket meningarne äro så delade som i fråga om detta. Lag-Utskottet har således uttalat den åsigt, att det icke är någon förbättring af en lag, om man ställer så till, att densamma blir begriplig, hvilket den icke varit förut. Men i detta fall skiljer sig min åsigt helt och hållet från Lag-Utskottets åsigt, ty jag är för min del öfvertygad om, att ett förtydligande af en lag är detsamma som en förbättring i densamma, om den varit otydlig förut, och jag är öfvertygad om att Kamraren delar denna min åsigt, trots Utskottet synes hysa en motsatt.

Nu säger Lag-Utskottet, att motionen icke innehåller något förslag och därför bör densamma skickas tillbaka. Det torde likväl vara intressant nog att se, huru Lag-Utskottet förut förfarit i sådana fall, som derutinnan varit likartade med det föreliggande, att der icke varit framställda bestämdt formulerade förslag, utan blott föreslagits, att Riksdagen skulle afgifva förklaring i ett visst uppgifvet afseende. Då förekommer det, att vid 1853—1854 årens riksdag afgaf Lag-Utskottet en sådan förklaring och rubriken till det betänkande, deri densamma är framlagd, lyder sålunda: »Betänkande i anledning af väckt motion om förklaring, af Kongl. förordningen den 10 Juni 1841, angående straffet för olofligt innehafvande af dyrk.» Detta betänkande, som hade N:o 38 vid denna riksdag, innehåller bland annat följande yttrande: »Då dessa olika, ehuru samtidiga, stadganden i tillämpningen vållat tvekan, huruvida det allmänna och lindrigare stadgandet borde gälla framför den om ett särskildt brott gifna speciella föreskriften, har Rikets Ständers Justitie-ombudsman, som redan i 1850 års berättelse fäst på uppmärksamhet på förhållandet, i sin vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse uttryckligen påyrkat en förklaring å lagstiftningens sida i denna del.»

Det säges sålunda helt enkelt, att det har uppstått tvekan om, huru en viss lag skall tillämpas, och att en förklaring i detta afseende

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

erfordras. Derpå ger Lag-Utskottet den förklaring, som begärdes. Jag vågar icke bedöma de personers skicklighet, som på den tiden tolkade grundlagen, jemförd med dem, som göra det nu i det närvarande Lag-Utskottet, men jag väntade mig ett kraftigt understöd från ett par ledamöter i denna Kammare, som då voro med i Lag-Utskottet, men beklagligtvis ser jag icke dem här närvarande; märkligt är dock att i Lag-Utskottet vid 1853—1854 årens riksdag sutto Herr Grefve E. Sparre och Herr Asker, hvilka väl äro män, som hafva reda på sig i fråga om grundlagstolkning, om också icke fullt så mycket, som det nuvarande Lag-Utskottet. Vi komma derefter till 1859 och 1860 årens riksdag, der i Lag-Utskottets betänkande N:o 7 förekommer en fråga, der det heter, att Utskottet afgifver betänkande i anledning af gjord framställning af Rikets Ständers Justitieombudsman i hans till riksmötet afgifna allmänna redogörelse om förklaring af föreskrifterna angående verkställighet af straffarbete, och der sjelfva klämman var, »att ett tydligt lagstadgande i omförmälda hänseende vore af behofvet högeligen påkalladt, dervid det kunde vara af mindre vigt, hvilkendera åsigten antoges, endast fragan blefve klart och bestämdt afgjord». Den förklaring, som då begärdes, afgafs utan reservation, och i dåvarande Lag-Utskott sutto både Landshöfding Adlercreutz och Landshöfding Sparre. Jag vill icke räkna upp de öfriga ledamöterna, utan nämmer endast dessa båda, som ännu finnas i denna Kammare och som väl icke äro kända för att vara alldeles okunniga uti grundlagstolkning. Detta förhållande hafva tvenne af reservanterne, Herrar Magnus Jonsson och Gunnar Eriksson, äfvenledes i sin vid betänkandet fogade reservation särskildt påpekat.

Man kan visserligen säga, att dessa framställningar gjordes icke af enskild motionär, utan af Justitieombudsmannen, och att man deri skulle finna skäl till ett förfarande, motsatt det som kommit min motion till del. Men om man behagar se efter, hvad instruktionen för Justitieombudsmannen innehåller, så finner man i 14 § den föreskriften, att »Justitieombudsmannen åligger vid hvarje riksdag till Rikets Ständer aflemna en allmän redogörelse för sin förvaltning af det honom förtrodda embetet, samt deruti utreda lagskipningens tillstånd i riket, anmärka bristerna uti lagar, författningar och allmänna hushållningen, samt uppgifva *förslag* till deras förbättring». Der står således tydligt ordet: »förslag» till förbättring, som han är skyldig att afgifva, men i de båda utlåtanden, jag nyss omnämnde, ansåg Justitieombudsmannen endast, att ett tydligt lagstadgande vore af nöden, och därför ville han, att Lag-Utskottet skulle afgifva en förklaring om huru lagen skulle tolkas, utan att han i någotdera fallet uppgaf något »förslag» till förbättring. Icke desto mindre meddelade Lag-Utskottet de lagförklaringar, som begärdes. Så uppfattade Lag-Utskottet den gången grundlagens tolkning af ordet »förslag».

Jag skulle kunna räkna upp en massa dylika exempel, men vill endast erinra om, huruledes Lag-Utskottet år 1872 i betänkandet N:o 12 förfor med ett par motioner som då väcktes; den ena motionens kläm var följande: »att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t, vid behandling af frågan om organisation af underdomstolarne på landet, täcktes vidtaga och föreslå åt-

gärder, ledande icke allenast till snabbhet i lagskipningen, utan äfven till beredande af tillfälle för handläggning af andra och flera ärenden vid samma domstolar, än de nu dithörande; äfvensom att Kongl. Maj:t dervid ville taga i öfvervägande, dels om icke åtskilliga af rikets mindre städer — efter vederbörandes hörande — må kunna med vissa delar af landet under gemensam domare eller domstol förenas och domsagorna derefter lämpligen fördelas, och dels om icke, vid inträffande ledigheter, hädanefter och intill dess reformen hinner genomföras, det vilkor må vid utnämmandet fästas, att innehafvarne af dessa befattningar skola vara underkastade den förflyttning samt förändring i tjänstgöring och aflöning, som för ändamålets vinnande kan anses nödig; den andra motionens »kläm» hade följande lydelse: »att Riksdagen ville till pröfning företaga de af komitén den 10 Juli 1867 afgifna förslag till fastighetsbok samt i sammanhang dermed stående författningar». Dessa motioner innehöllo endast, att man skulle upptaga till pröfning ett af en komité afgifvet förslag, men i hvilken riktning detta förslag skulle gå, derom yttrade åtminstone icke den sistnämnde motionären ett enda ord. Lag-Utskottet upptog det oaktadt äfven denna motion till pröfning, och gjorde mot densamma ingen anmärkning derom, att den i formelt hänseende icke uppfylde allan rättfärdighet. Således ansåg Lag-Utskottet 1872, att en sådan motion, som den sist uttydda, utgjorde ett »förslag».

Om man i trots af detta skulle vilja invända, att framställningar om lagförklaringar, som afgifvas af Riksdagens Justitieombudsman och af enskilde motionärer, icke äro lika giltiga, oaktadt jag med Riksdagsordningen och grundlagarne i öfrigt visat, att de böra tillerkännas samma vikt, skall jag anföra ännu ett exempel. Vid 1847—1848 årens riksdagar väcktes inom presteståndet en motion, som icke heller innehöll något särskildt förslag till lagförändring i den mening Lag-Utskottet förmenar. Slutklämmen i motionen var: »Emellertid lärer flerstädes tvekan hafva uppstått angående rätta förhållandet och tillämpningen af ifrågakända lagstadgande; hvarvid, i strid med den mening, som Lag-Utskottet uti ofvan anförda betänkande uttalat, mången torde hafva gifvit större vikt och omfattning åt den »förändrade lydelse», som uti ingressen af den nådiga förordningen förekommer, och, i följd deraf, anser det äldre lagstadgandet i allo upphäfdt, äfvensom sjelfva ordalagen i den nya lagparagrafen icke heller synas rätt tjenliga att undanrödja all villrådighet i ty fall. I sådant sakens skick och på det att för framtiden missförstånd eller oriktig uttydning af lagens stadgande om lika giftorätt i bo må förekommas, anser jag nödigt, att ämnet ånyo kommer å bane, för att, hvad nyssberörda moment beträffar, i lagbehörig ordning handläggas och afgöras». Sådant var denna motionärs förslag, och i Lag-Utskottets betänkande N:o 15, der denna motion behandlades, återfinnes icke någon tvekan, huruvida den motionen innehöll något förslag till lagförbättring eller icke, utan man upptog den utan alla betänkligheter till pröfning. Sedermera förekom vid samma riksdag en annan motion, som finnes intagen i Lag-Utskottets betänkande N:o 98 och i all korthet har följande lydelse: »Bland de föreskrifter eller förtydliganden, som i landet äro önska och äfven utgöra föremål för mina kommittenters mig gifna uppdrag, är en *nyttig*

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

och nödvändig jemförelse af lagens stadgande i 12 kap. 7 § Arfdabalken och 6 Kap. Utsökningsbalken, huru fast gods värderas skall. I frågor, som röra utmättnings- eller exekutionsväsendet äfvensom rörande panters upphud, är förhållandet klart samt genom gällande författningar stadgadt; men icke så med vanliga besutenhetsfrågor, de der uppkomma antingen vid arfskiften eller vid inlösen af jord, på sätt Kongl. förordningen den 19 December 1827 bjuder. Något tydligt stadgande finnes icke någorstädes om fullföljd af klagan öfver *besutenhets- eller utsökningsvärderingar*. Detta har på åtskilliga ställen föranledt till tvifvelsmål och frågor. Antingen skola dylika klagomål fullföljas hos Konungens Befallningshafvande eller i ordentlig vadväg. Om häradshöfding med tvenne gode män verkställer värdering eller Konungens Befallningshafvande utnämner värderingsmän, hvarom 6 Kap. 1 och 4 §§ Utsökningsbalken handlar; huru skall den missnöjde sig då förhålla? Eller skola de klagande vara tvungne att med tredje värderingen eller den Konungens Befallningshafvande tillförordnat sig åtnöja?» Nu kommer sjelfva klämman i motionen: »Då dessa omständigheter verkat till olika öfvertygelse, och ämnet är af hög vigt, för att en gång för alla få med säkerhet afgjort till framtida efterrättelse, torde detsamma böra öfverlemnas till Rikets Höglofl. Ständers Lag-Utskott, för att undergå vederbörlig beredning och sedermera af Rikets församlade Ständer behörigen pröfvas». — Detta var hela det förslag, som innehölls i motionen, men det oaktadt ansåg sig dåvarande Lag-Utskott förpligtigadt att deröfver afgifva förklaring eller åtminstone att upptaga motionen till pröfning, då ett Riksstånd remitterat densamma till Utskottet. Jag skulle kunna uppräknat ännu många dylika motioner, men tror dock, att de redan af mig anförda torde vara tillräckliga. Orsaken, hvarför jag framdragit dem, har varit, att jag velat visa Lag-Utskottet, att jag tagit noga reda på dessa förhållanden, innan jag väckte min motion, just för att jag icke skulle kunna mötas med den invändning, som nu kommit mig till del. Jag ansåg nemligen, att då Utskottet förut förfarit på detta sätt, och då jag icke var nog anspråksfull att tilltro mig kunna på egen hand uppgöra ett fullt utarbetadt förslag, Utskottet skulle äfven nu kunnat göra detta. Jag glömde nyss anförat ett ytterligare exempel på föregående Lag-Utskotts förfarande, som jag just nu erinrar mig, och derföre ber att få anföras. Vid 1850—1851 årens riksdag väcktes äfven en motion, som slutade på följande sätt: »så och då det bland allmogen är mycket vanligt att före sin död skifta sin egendom barnen emellan, men domstolarnes olika meningar och beslut härutiinnan åstadkommit oreda, får jag vördsamt föreslå, att en sådan förklaring meddelades öfver ofvanomförmälda Kongl. författning, att allmogen visste hvad de hade att rätta sig efter, och att enhet i lagstiftningen deraf kunde blifva en följd.» Detta var hela förslaget. Men på den tiden ansåg sig Lag-Utskottet skyldigt att till behandling upptaga äfven ett dylikt kortfattadt förslag, och då satt i Lag-Utskottet, utom en ledamot här i Kammarerna som jag nyss nämnde, äfven nuvarande Justitierådet Carleson, hvilken väl äfven får anses hafva någon erfarenhet om, huru grundlagen bör tolkas. För min del tror jag derföre, att Kammarerna icke bör låta på detta sätt behandla sig af ett Utskott; ty om Lag-Utskottets förfarande nu gillas,

så kan samma Utskott när som helst helt enkelt förklara, att den eller den motionen behagar oss icke och därför skicka vi den tillbaka, sedan emellertid Utskottet behållit den under åtskilliga veckor, då blir sannerligen den motionsrätt, som grundlagen tillerkänner hvarje representant, i väsentlig mån inskränkt. Då jag åtminstone icke kan tro detta vara riktigt, får jag anhålla, att Kammaren måtte till Utskottet återremittera detta ärende för att derigenom visa, att Kammaren icke godkänner detta Utskotts sätt att gå till väga. Jag vet väl, att en återremiss nu icke kan leda till något egentligt resultat, eftersom Första Kammaren redan bifallit Utskottets betänkande, men jag upprepar att jag anser det önskligt, att Kammaren förklarar sig icke gilla det tillvägagående, som Utskottet här låtit komma sig till last, och yrkar därför återremiss.

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

Herr Torpadie: Den näst föregående högt ärade talaren har i sin motion, hvars motivering, jag är den förste att erkänna det, är synnerligen väl skriven, väckt uppmärksamhet på den rådande ovissheten beträffande beskaffenheten och vidsträcktheten af den ansvarighet, som i afseende å enskilda sedelutgifvande bankers förbindelser må åläggas de solidariska bolagsmännen. Men denna motivering, huru förtjenstfull den än är, får dock ett slut, som något påminner om den poetiska beskrifningen på synden; den är nemligen icke fullt lika tillfredsställande. Motionären föreslår, »att Riksdagen må för sin del besluta och till Kongl. Maj:t, med begäran om Hans nådiga stadfästelse, i underdånighet öfverlemla en förordning, innefattande bestämd och tydlig förklaring, hvad som i afseende å det ämne, hvilket är föremål för de omförmälda båda stridiga meningar och uppfattningar, må vara med gällande lagar och författningar öfverensstämmande,»

samt yrkar i sammanhang härmed,

»att motionen måtte öfverlemnas till Lag-Utskottet, för att detta må, efter den strängaste och samvetsgrannaste pröfning af lagens ord och mening, afgifva det förslag, som finnes dermed mest förenligt». — Lag-Utskottets majoritet har emellertid ansett, att det är en motionärs och icke Utskottets pligt att afgifva förslag till lagförklaring. I alla de grundlagsparagrafer, som härpå äro tillämpliga, förutsättes nemligen något sådant, och efter min ringa uppfattning kan jag icke finna, att det innebär ett förslag att säga: lagen kan tolkas så eller så; hvilket är nu det rätta? Skulle inemellertid Lag-Utskottet vara pligtigt att afgifva svar härpå, blir Utskottet, såvidt jag kan se, icke hvad grundlagen säger att det skall vara, utan en juridisk handbok, den man slår upp för att få veta hvad som kan vara rätt i ett eller annat afseende. Det finnes nemligen knappt någon paragraf i lagen, som icke kan gifva anledning till olika tolkning; de många prejudikat, som vi fått från vår Högsta Domstol, utgöra tillräckligt bevis härpå. Den ärade motionären har varit mycket sträng emot Utskottet, därför att det skulle vid föregående riksdagar hafva följt en annan grundsats. Jag lemnar nu derhän, om alla de motioner, som han delvis uppräknade, delvis blott antydde, voro enahanda med hans. Det vågar jag emellertid säga, att jag för egen del icke kan vara berörd af hvad

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

som gjorts i Lag-Utskotten vid 1848, 1851 och 1860 årens m. fl. riksdagar, ty jag hade då icke den äran att vara ledamot af Lag-Utskottet. Att de personer med juridisk bildning, som då sutto der, tvifvelsutan hade slik bildning i vida högre grad än jag och, jag tror att jag i detta fall kan säga, än de ledamöter af Utskottet, som med mig instämt, vill jag vara den förste att medgifva. Men jag håller så mycket på representantens sjelfständighet, att jag tror att 1879 års Lag-Utskott har rätt att pröfva sakerna, sådana de förete sig för dess nuvarande ledamöter. Eljest skulle man komma derhän, att det skulle finnas en solidarisk ansvarighet mellan de olika ledamöterna i Lag-Utskottet, men detta är väl något, som ingen af dem lär vilja underkasta sig.

Den svåraste anmärkningen emot Utskottet hade utan tvifvel varit, om Herr Liss Olof Larsson haft rätt, då han sade, att Utskottet visat motionen ifrån sig och detta i strid med den paragraf i arbetsordningen, som säger, att, om ett Utskott icke anser en motion tillhöra dess behandling, det skall inom åtta dagar, sedan motion blifvit öfverlemnad till Utskottet, återlemnna den till Kammaren. Nu är det emellertid icke fråga om något återlemnande. Utskottets majoritet har på ett bestämdt sätt förklarat, att det hemställer, det motionen icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda, och detta är väl icke något ovanligt att finna i betänkanden vare sig från Lag-Utskottet eller andra Utskott. Jag upprepar, att det således icke är bristen på ett *formuleradt* förslag, utan bristen på *något* förslag: det är den omständigheten, att motionären uttryckligen begärt, att Lag-Utskottet skall afgifva ett förslag till förklaring, som finnes vara med lagens ordalydelse och mening bäst förenlig, hvilket gjort, att majoriteten kommit till det slut, som här föreligger. Och sedan det nu är upplyst af den förste talaren, att regeringen redan tagit frågan om hand, synes det mig icke vara någon risk, om Kammaren, hvilket jag påyrkar, lemnar sitt bifall till det slut, hvartill Utskottet kommit.

Herr Gasslander: I 2 § af 1874 års banklag heter det: »delegare i sådant bankbolag böra vara svenske medborgare, till antalet minst trettio, och svare de, en för alla och alla för en, för uppfyllandet af alla bankbolagets förbindelser. De kallas solidariska bolagsmän». Nu har den talare, som först yttrade sig i denna fråga, sagt, att det icke finnes någon form, under hvilken de enskilde bolagsmännen kunna göras ansvarige för bolagets förbindelser. Genom den nyss upplästa § i banklagen är det emellertid föreskrifvet, att bolagsmännen för dessa förbindelser skola svara en för alla och alla för en, och om formen stadgas tydligt och klart i 10 kap. 6 § Rättegångsbalken i 1734 års lag, der det heter »bolagsman sökes der bolaget är». Sålunda är det alldeles klart, att, om man mot en enskild bankdelegare vill göra den solidariska ansvarigheten gällande, så skall han sökas, der bolaget är. Motionären har sagt, att man icke vet hvad denna solidariska ansvarighet egentligen betyder; och gifvet är, att, då frågan om bankdelegarnes ansvarighet aldrig, så vidt jag vet, i vårt land varit föremål för domstols pröfning, så kan man i det afseendet ej hafva något prejudikat; men jag har mig bekant, att en allmänt er-

känd auktoritet uttalat sig om betydelsen af den solidariska ansvarigheten och hvad den i sjelfva verket innebär. Jag syftar härmed på den gamla lagkomitén och jag tillåter mig hänvisa till de mycket utförliga och fullständiga motiven till det af denna komité framlagda förslag till handelsbalk. Detta förslag har sedermera undergått granskning af den äldre lagberedningen, som afgaf sitt förslag år 1850 och der upptagit alldes samma åsikter, som af lagkomitén förut uttalats, eller att bolagsman är gäldenär i samma bemärkelse som bolaget i afseende på dess förbindelser. Dock har lagberedningen ansett lämpligt föreslå en inskränkning i bolagsmännens solidariska ansvarighet, så till vida att de solidariska bolagsmännen icke skulle vara skyldige att svara för bolagets förbindelser, innan visadt blifvit, att bolaget vid framställt kraf vägrat att betala; och derjemte tillägger lagberedningen ett stadgande, att i händelse bolaget råkar i konkurs, skall det anses som hade kraf skett. Lika med motionären anser jag, att det hade varit af mycken vikt, om Utskottet hade yttrat sig om den föreslagna lagförklaringen, och jag kan icke dela Utskottets uppfattning, att här icke skulle föreligga något förslag till dylik förklaring. Då motionären framlagt två olika meningar, som äro rådande, och hans framställning går ut på, att endera af dessa måste vara den rätta, så har han, enligt min uppfattning, dermed framlagt ett vilkorligt förslag; och jag tror icke, att formerna vid riksdagen äro så stränga, att icke ett Utskott skulle kunna upptaga ett vilkorligt förslag. Om dermed något kunnat vinnas, skulle jag hafva instämt i motionärens yrkande om återremiss, men då, med afseende på frågans utgång i Första Kam-maren, en återremiss nu icke skulle leda till något resultat, så skall jag nöja mig med att hafva till protokollet uttalat min åsigt i frågan.

Om lagförklaring angående solidariska bankdelegares ansvarighet.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner å såväl bifall som återremiss samt fann den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes; och skedde i följd deraf uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 25,

röstar Ja;

Den det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kam-maren till Utskottet återförvisat samma utlåtande.

Voteringen, på öfligt sätt verkställd, utföll med 50 ja mot 66 nej; hvadan beslut fattats enligt nej-propositionen.

§ 8.

Om ändring i
skiftesstadgan.
(Forts.)

Företogs till afgörande Lag-Utskottets utlåtande N:o 26, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadga om skiftesverket i riket.

I Herr *Fredrik Anderssons* inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 90, var föreslaget, »att samfäld mark af hur litet omfång som helst inom ett eller flera skifteslag, då den icke till gemensam nytta för delegarne kan begagnas, må genom delning eller egoutbyte skiftas, der minst $\frac{1}{3}$ af delegarne sådant önska».

Rörande denna motion hade Utskottet hemställt,
att densamma icke måtte af Riksdagen bifallas.

Enligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer mot detsamma inom Utskottet anmälda dels af Herr *Magnus Jonsson* (mot viss del af motiveringen) och dels af Herrar *Anders Persson*, *Smedberg* och *Svensén*.

Sedan Utskottets förslag blifvit uppläst, anförde motionären Herr *Fredrik Andersson*: Då frågan redan fallit genom det beslut, som fattats i Första Kammaren, så har jag icke tänkt framställa något yrkande — men jag hyser likväl den förhoppning, att frågan är af den beskaffenhet, att hon nog åter kommer att vakna till lif.

Nödvändigheten af förändring eller tillägg i skiftesstadgan i det syfte, min motion afser, tror jag nog skall erkännas af mången, och några vidare talande skäl därför, än hvad jag i min motion i korthet andragit, torde ej heller behövas.

Att författningen i afseende på sådan mark, som här är i fråga, är tvetydig, lär ej kunna förnekas, det kan äfven synas af de olika meningar, som uppstått inom Utskottet. Jag är äfven öfvertygad om, att det slut, hvartill Utskottet kommit, är origtigt.

Utskottet har till grund för sitt afstyrkande åberopat § 3 i Kongl. skiftesstadgan och derigenom ansett sådan allmän mark, hvarom nu är fråga, vara likställig med *enskifte och fastställdt eller laga skifte* och derföre icke velat bidra till en rubbning, som kan vara sådan mark tillerkänd. Jag kan icke gilla denna Utskottets mening. Ej heller kan jag förstå, huru en mängd för visst ändamål afsatta allmänningar kunna vara jemförliga med ett så kalladt *enskifte*. Jag har alltid trott, att namnet *enskifte* uppkommit, då en egendom blifvit för en egares räkning utlagd i ett skifte.

Huruvida de utskottsledamöter, som anmält sin reservation, understödt min motion eller icke, har jag ingen kännedom om, men så mycket vet jag, att de icke med sina röster bidragit till det fattade beslutet. Under sådana förhållanden och då det synes, som om frågan blifvit i Utskottet allt för knapphändigt behandlad, hade jag tänkt

framställa yrkande om återremiss, men, med anledning af Första Kam-
marens redan fattade beslut, vill jag nu afstå derifrån.

*Om ändring i
skiftesstadgan.
(Forts.)*

Jag ber slutligen endast att få framställa en enkel fråga. Har något skifte i allmänhet kunnat komma till stand, om det stadgande i författningen funnits, att alla skulle derom åsämjas? Härpå kan svaras ett bestämdt nej. Jag har endast velat göra denna fråga, för att visa det origtiga i Utskottets åsigt. Jag vill också på samma gång göra Kammarern uppmärksam på, att ingen orättvisa eller rubbning i ett redan förut fastställt laga skifte är att befara genom den föreslagna lagförändringen. Jag skulle också gerna kunnat inskränka den af mig föreslagna $\frac{1}{3}$ af delegarne till $\frac{2}{3}$ deraf att ega vitsord till skiftande af ifrågasatta samfälligheter, då det icke kunde befaras att någon våldsamhet mot de öfrige beginges, och att i så fall kunde blifva någon möjlighet att få en rättvis fördelning af sådana platser att komma till stand; men så länge det nu förmenta stadgandet, att alla skola derom åsämjas, står kvar, så kan någon fördelning ej komma i fråga.

Herr Ekenman: Jag vill icke neka, att det är mycket vigtiga skäl, som Lag-Utskottet anfört för sitt afstyrkande af den föreliggande motionen. Men jag tror, å andra sidan, att ett viktigt skäl finnes för densamma, nemligen att den afser att tillgodose jordbrukets intresse; och detta är ju ett skäl, som väl icke får anses ohållbart, i synnerhet som här icke är fråga om att rubba sjelfva skiftet, utan blott att skifta hvad som förut icke varit skiftadt. Dessa samfälligheter, som beröras i motionen, äro af vida större betydelse, än man föreställer sig. Ty för i tiden, då större delen af dessa samfälligheter afsattes, hade man rikligare tillgång på jord i förhållande till folkmängden än nu; och derföre kunde man utan afsaknad afsätta och afsatte också verkligen vida större områden, än som behöfdes. Jag tror med anledning häraf, att det icke alltid är skäl att bibehålla dessa samfälligheter. Men i fråga om tillämpningen anser jag, att man skulle på ett enklare sätt, än det af motionären anvisade, komma till rätta med saken, om man nemligen i skiftesstadgan införde det stadgande, att delegare af dylika samfälligheter icke skulle vara af föreskrifterna i 3 och 6 paragraferna betaget att genom klyfning i vederbörlig ordning få sin egolott i samfälligheten från öfrige delegares lagligen utbruten, för såvidt sådant kunde ske utan förnärmande af annans rätt.

Då emellertid frågan redan fallit inom Första Kammarern, kan det icke falla mig in att framställa något yrkande. Jag har endast velat till protokollet uttala min åsigt i ämnet.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammarern biföll Utskottets hemställan.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

På förslag af Herr *Berg*, beslöts att Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten, skulle till afgörande förekomma först i det sammanträde, som komme att hållas näst efter Tisdagen den 29 i denna månad.

§ 11.

Herr *B. Martin* anmäldes för närvarande vara af sjukdom förhindrad att lemna sin bostad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 på natten.

In fidem

H. A. Kolmodin.